

Pukut Se Famör Ne Ao Garue

Te' ne sal la hāiasoag ma 'amnāk ne
af'āk sin la hāiasoag la pō 'ou garuet

Noa'ia ma te'is 'amnāk ne mou se Pukut se Famör ne ao Garue.

'E reko 'af'af te'is COVID-19, hele' la famör ma'oi a'u'uā 'e 'oris ut garueaga. 'E av te'is, tē ma'oi jen ma kop ma la hö' ararua se 'os māuri.

Noh kokono ma mah ne a'hāe iā tēet 'is la noh agtāu ma.

'Amis te'is pā hāiasoag se 'āe ma 'amnāk lelei, ma sal ne la hāiasoag se āe la ao potoa ne tes tae 'e 'āe pō la re la sok 'ou 'amnāk fak garue.

Te' ne tē ne 'amis la rak'ākiof mou se te' ne 'amnāk ma pot ma 'inea ne ut garueaga pa 'ese; ma la rak'ākiof rogrog fo'ou ne la hāiasoag se 'āe la fā'ia 'ou rogrog fak garue; 'ou la fā' ne 'ou puk ta se kampanē ta; ma 'ou la ösös ne 'āe se av ne 'āe la tög sājio' fak garue 'e iris ne maf'ākim kampanē ta.

He waka eke noa

'Is 'atakoa la tēag'esea

Rogrog ne mou se ut garueagat ne hāiasoag se rak lamlama (Tertiary Education Commission) Te Amorangi Mātauranga Matua

'Amis ma 'otomis sal fak garue ma 'amnāk lelei la hāiasoag se te' ne famori la pō la iris la rē a'hāe a'lelei ma hilia ta 'amnāk 'es'aot se 'oris māmūr fak garue ma 'oris la rak tēet se tör ne 'oris māuri.

'Amis nā 'otomis ava ma hāiasoaga se ut ne rak lamlama ma te' ne sal lelei la hāiasoag se maj ne garue la pō la te' ne famör ne noh 'e Niu Sirāgi la 'es 'e poto ma 'inea fak rān te' ne la hāiasoag se 'oris māmūr fak garue se tör ne 'oris māuri.

Te' ne 'amnâk lelei

'Amis noh târ la hâiasoag

'Amnâk vâl ne la hâiasoag 'e av noanoa te'is	4
Hâiasoagat se 'ou mâür fak foro ka a'ti' se 'af'af ne filo'u	5
Sal ne la ao garue	6
Fû'âk ta sal ne la ao garue	8

'On Tâ (1). 'Inea ne 'äea 10

Rak'âkia	11
'Inea a'toton 'ou pot fak garue	11
Te'is 'amnâk ti' saghul 'e hanhap ne poto ma 'inea ne kampanê pâ 'es 'e famör ne la garue se irisa	12
'Ou väeag lamlam ka pumuâ liâm ne 'äe 'es 'e hanhap ne poto ma 'inea fak garue	14
Te' ne faki'oag ma aier'âkiag ne 'ou garue lelei ma garue maha	15
'Ou tēet ne 'äe 'eseat 'inea ma tū'âk sio 'e ta le' hoi'âkit	16

'On Rua (2). Ao te' ne sal ne la pō garue 18

Rak'âkia	19
Ut ne 'äe la ao garue	20
Ås'âk la na vahia 'e ao ne ta famör fo'ou ne la pō la hâiasoag se 'äea	21
Ka la ao tapen famori	22
Ös la tãunã' ma ut garueaga	23
Faksor'âk la tãunã' la 'inea toton kampanê	24
Sãio' ne la ös la potsusun	25
Höl'âk 'ou 'inea ma poto se ta garue fou'out	26
Rak tē fo'ou 'e 'otou garuet 'e 'on 'i hete' ne rak la rē ta garue fo'ou hoi'âkit	27

'On Folu (3). Rē a'häe ma rē ta tēet 28

Rak'âkia	29
A'tatãu 'ou 'inea ma poto se te' ne garue ne pân sio	30
La rē tapen	32
'Amnâk ne la hâiasoag la kamatan ta 'ou rogrog ne 'ou mâür fak garue (profile) ne la ao garue	33
Te' ne tē ne kop la 'es 'e 'ou CV ta	34
Hil a'lelei famör ne la nã aier'âkiag 'e reko 'äea	35
Fã' ne jen ta CV het	36
'Ou pukut ne la la'oag 'esea ma 'ou CV heta	38
Te' kãinag tãunã' ne mou se av ne la hãipõag hün se ao garue	40
A'potsusun se tãunã' ta	41
Tãunã' ta	43
Tãunã'it se 'ou ag ne pō ma kel'âk – a'es'ao'âk STAR	44
A'es'ao'âk ne STAR se sãio' ne mou se 'ou aga	45
Sãio' ne kat iof'âk ra se 'ou aga ma ruerue	46
Ma 'on rogrog hoi'âk	47

‘Amnāk vāḷ ne la ḥāiasoag ‘e av noanoa te‘is

‘Ou la tokat ‘e garue pō se’ ma la tē noanoa pāut. ‘Ou la ao sal mijit la ḥāiasoag ‘e rēko tē ne sok se ‘ou garue ta ma se ‘āea iā la a‘vavhiān ka a‘jeamjeam ‘ou la kokonot se tēkāe he te‘is.

Te‘is ‘amnāk vāḷ ne la ḥāiasoag ‘e av noanoa te‘:

‘On tā (1). Ao ḥāiasoag nōnō ka ‘āe pa ‘es ḥāiasoag

‘Ou la tokat ‘e garue, iā ‘eagle ‘ea tē vavhinet ma tē te‘is la sok ma agtāu se te‘ ne ‘is famori, ka se kokon‘āk ne a‘maha ‘ou a‘hāe se tekāe he te‘is. Ḥāifāegag ma ‘ou kəunohoag ta ma kəumane‘aga ne far ḥāiasoag se ut garueag ne majau se maj te‘is fak se:

- depression.org.nz
- mentalhealth.org.nz
- youthline.co.nz

‘On Rua (2). A‘potsusun ‘ou hanhap fak monē

Sākiar ne ḥāiasoag tes ‘atama tāe ‘āe la pō ‘e Work and Income workandincome.govt.nz | 0800 559 009. Ḥāifāegag ma pāget ne ‘āe āf‘āk selen sin nōnō ka ‘āe ma ‘ou tināut, la ḥāifāegag ta salat ne la a‘vavhina e ‘ou la hō‘āk ne ‘ou tināu ta hat ma sākiar se rogrog ne mou se redundancy budgeting advice ‘e sorted.org.nz | 0800 345 123

‘On Folu (3). ‘Inea ne ‘āe

Rē puer a‘lelei ne tes tā la sok hoi‘āki – nōnō ma ‘āe pā ‘es la ao ta ‘ou garuet la ḥāila‘oag ma ‘ou garue mumue ta, ne ‘ut se ta garuet ne tū pāu, ne jen se ta kəinag ut garueag fo‘out, ne hō‘ la rak garue, ne ‘ut‘āk ‘ou rako ‘e pot fak ‘inea se rerē ne ao ta ‘ou garue fo‘out. Re a‘hāe se ‘ou ‘inea fak garue ma te‘ ne garue ma rak lamlam ne ‘āe re vahia ma sākiar ‘oris ‘es‘aot ‘e laloag ne ut ne pā ‘es garue ‘e laloag ne hanue te‘.

‘On Hāke (4). Sal ‘es‘ao se garue ma ās‘āk la ao ta ‘ou famör fo‘ou la ḥāi‘ineag‘āk

Ao garue ne pā ‘es pāu ‘e ‘on ‘i hete‘ ma atatāu‘āk ne ‘ou ‘inea ma poto la āf se kəinag garue ta‘ag. Hanhap hoi‘ākit ‘āe pō la rak ‘e ta kəinag garue fo‘out. ‘Āe la pō la ‘inea rerē ne la ḥāisok‘ākigen ‘āe se ta famör fo‘ou. Rak la ḥāisok‘ākiāg ‘ou ḥāifāegaga ma ut garueaga ma tape‘ ma se famör ne ‘āe ḥāi‘ineag vāh ‘e ‘on ‘i hete‘ la pō la iris la ḥāiasoag la ao ta ‘ou garuet.

‘On Lima (5). Fū‘āk ma fā‘ ne ‘ou rogrog ne garue (CVs) ma fā‘ ne ‘ou rogrog ‘e hanhap fo‘ou te ‘on ‘i hete‘ (online job profiles)

Rak la fū‘āk ma fā‘ ma a‘fo‘ou ne ‘ou rogrog garue ma ās‘āk la iof‘āk ‘ou rogrog se garuet ne ‘āe pā ‘ese. Ḥāifāegag tape‘ ma se ut garueag ne majau se ao ne famori se ut garueag ne pā ‘es famör la garue se irisa (recruitment agencies). Fū‘āk ma fā‘ tape‘ ma ‘ou rogrog ‘e sal fo‘out te ‘on ‘i hete‘ (LinkedIn).

‘On Ono (6). A‘ma‘ma‘ ma ‘ut‘āk te‘ ne tē se lelei ‘e ‘ou social media

Ut garueaga a‘es‘ao‘āk ta sal fo‘out ‘e ‘on ‘i hete‘ la sākiar se ‘ou rogrog ne keleag lelei ma kat ‘es tēet la a‘susu ne a‘ōkōk ‘ou la garuet ma iris hūn se ‘ou social media.

‘On Hifu (7). Ör‘āk ne ās‘āk se ta garuet ne rak garue

‘Āe la pō se‘ ma la ör‘āk se ta garuet ‘e av luket la pō la ho‘am ta monet la ḥāiasoag se kəunohiag ta, ne rak garue hoi‘āk la ‘ut‘āk sio ‘ou ‘inea ma pot fak garue ne jen pāu se ta garue fo‘out ne ‘āe kat seminte a‘sok ra ‘e ‘ou māūr ta.

‘On Vālu (8). Ösös se rerē ne la ḥāifāegag ma ut garueaga

Rak ta sal fo‘ou ‘e rerē ne ḥāifāegag ‘e av ne ut garueaga la sāio‘ tē se ‘āea ma ösös ‘āe ‘e rerē ne la ḥāifāegag ma ut garueaga ‘e av ne ‘āe pā garue ‘e ‘oris ut garueag ta. Ös a‘potsusun ta ‘ou ḥā‘ut la ḥāi‘āk ‘e teranit ne ‘āe la ḥāifāegag ma ut garueaga.

Hāiasoagat se 'ou māūr fak foro ka a'ti' se 'af'af ne filo'u

'Af'af te'is COVID-19 jen ti' pāu 'os māuri 'e laloag ne rān te' ma 'os nohnoh, ma 'os garue ma 'os manmane'a tū pāu 'e terāni tē 'i.

Ka nōnō ka 'āe kamāt la araruā ne kokon ma se fea, pō 'e 'eagke'ea 'āe 'esea 'es ta, famōr ma'oi agtāu vāh ma tekāe he te 'is. 'E laloag ne te' ne tē ne soksok a'ferehit 'e av noanoa te'is, iā kat 'es tēet ra nōnō ka 'āe kokon'āk 'ou māūr fak foro, 'ou garue ta, 'ou kahunohoag ta ma iris ne 'ou huga mah sin ma tes hoi'āk tae la sok se avat kankanam'o. Iā tē pumuet la 'āe la se sūnoa 'e av ne 'ou huga noh kokon ma araruā. Nōnō ka 'āe pā 'es hāiasoag, se kokon pō 'e ma 'on kāinag hāiasoag raurāut 'e maj fak garue ne la pō la hāivāeag se 'āea.

'Āe pā hāifāeagag?

1737 iā nampat ne kat tōg 'e ra se te' ne famōr Niu Sirāg 'e av ne 'ou huga kat noh furmariā ra, ne 'ou māeva fea, ne tēet mah se 'ou a'hāe ne 'āe pā fāeag ma ta le' hoi'ākit. 'Āe la pō la he' ne fā' ma rak'āk 'ou a'hāe se nampa te'is ma kat tōg 'e ra ma sāe ofrāu se ta le'et ma 'e te' ne terāni, rān ma pōg.

Te'is website his ne la 'es'ao ma nampa ne pō la he' ma hāifāeagag

- Unite against COVID-19: covid19.govt.nz | 0800 779 997
- Ministeri ne Health: health.govt.nz | 0800 855 066
- Mental Health Foundation of NZ: mentalhealth.org.nz | 0800 543 354
- Depression: depression.org.nz | 0800 111 757
- Anxiety NZ Trust: anxiety.org.nz | 0800 269 4389
- All Right?: allright.org.nz
- Youthline: youthline.co.nz | 0800 376 633

Te' ne sal ne la a'ne'ne'āk māūr (Wellbeing apps) ma hāiasoag ne fā' ma rak'āk 'e sal fo'out 'e 'on 'i hete' (online e-therapy programmes)

- Beating the Blues: beatingtheblues.co.nz
- Clearhead: clearhead.org.nz
- Just a Thought: justathought.co.nz
- Melon Health: melonhealth.com
- Mentemia: mentemia.com
- My Journal: myjournal.depression.org.nz

Sal ne la ao garue

'Ou la pō ne ta 'ou garue fumout tæ ke 'e 'ou la ösös ma ås'åk ne sal ma 'amnåk lelei 'atakoa ne la 'es'ao se 'ou la rak'åk ne 'æa se famör ma kampanē ne ao famör garue.

Te'is sal ma 'amnåk ne la 'es'ao se 'ou la aoag ne ta 'ou garue fumout.

'Ou la fæag'åk ma rak'åk ne sei 'æa	<ul style="list-style-type: none"> 'Ou la fæag'åk ma rak'åk ne sei 'æa tæ se kəinag garue ne 'æe majəu sin, 'ou inea ma pot fak rån te', garue ne 'æe a'sok vāh ma tes tū 'atama tæe 'æe pō la ho'am la həivæag ne la 'es'ao se ut garueag te'is. 'Æe kop la 'inea a'taf 'on 'es'ao ne te' ne 'ou 'inea ma pot fak garue se ut garueag ne ao famör garue.
--	--

Ao te' ne sal ne la pō garue	<ul style="list-style-type: none"> Hat ma səkior se nus ta, ne ut ne pā 'es famör la garue, ne careers.govt.nz la 'inea ne garue tes tæe ut garueaga pā 'es mij 'e terəni tē 'i. Ao sal la 'inea ne garue fo'ou tes tæe 'æe pō ås'åk sin ma 'æe la pō la 'ut'åk tapen 'ou 'inea fak garue se rerē ne hō' la rak garue hoi'åk. Səkior ma ao garuet ne la həila'oag ne tatəu se garuet ne 'æe a'sok vahia, ne həila'oag ma 'ou pot ma 'inea fak garue. Səkior ma həsok'əkikəg 'ou həifæegag se famör ne 'æe həi'eleag ma ka tape' ma se famör ne 'æe həkəkəinagag 'e ut garueag ne tore.
-------------------------------------	---

Få' ma af'åk 'ou mår fak garue se Online la pō la ut garueag la 'inea 'æa	<ul style="list-style-type: none"> Få' ma af'åk 'ou as ta se te' ne ut ne ut garueag pā es famör la garue. Fū'åk ma fā' la' la' ne 'ou garue 'e LinkedIn. Rē ta 'ou roggrog fak garuet 'e sal fo'ou te'is digital CV ma fā' 'ou puk ta la tū'åk se' se te' ne garue 'atakoa ne 'æe pā nā 'ou far'åk tē te'is. A'vāh a'lelei te' ne far tē fak garue ne 'æe a'sok 'e online.
--	--

'Ou la rak'åk ne 'æe se famori	<ul style="list-style-type: none"> 'Ou ososi ma kelkelega kop la akmam'oi ka ma'ma'. Rak la or ma sui'åk a'taf pəu 'ou a'hæe 'e av ne 'æe həifæegag 'e ou la tōg səi'ot se famör ne puer se ut garueagat ne 'æe pā garue sin. Təunā' se ut leleit ne la pō la ösös 'æe se avat ne 'æe se rerē ne tōg səi'o'o.
---------------------------------------	--

Aoag ne ta garuet

Te'is 'amnâk ma a'es'ao'âk ne sal ne ao garue ta

Rak'âkiof Aleki Vaiola

'Ou la fâeag'âk ma rak'âk ne sei 'âea

- 'On talenet se maj ne garue te'is la puer garue se rî 'âteaga la hâiatâuag ma fâu saghul ma liam.
- Majau 'e hanhap ne puer garue se famori, matâ' ma foh'âk ne te' ne tē la togi, fun tē la 'â, a'ma'ma' tē, tōg tē, hâivâeag ne monē, hatag ne selene 'e vâhiag ne garue, rerē ne tōg'âk tē, matâ' la garue ta noh lamlam, hâfâeag ma te' ne tōg tē 'e kampanē ma tōg'âk tē tape' ma se kampanē ta, ôsôs ne garue, foh'âk ma osiag ne garue se kampanē ofrâu ta.
- Te' ne 'inea ne la hâiasoag se a'ne'ne'âk ne huag 'on famori, muâ'âk tē, matâ' la se a'hâe a'mah'âk ta tēet, rak la ao sal lelei la togia ma a'lelei ta tē noanoat ne raksa'at, ôsôs ne 'amnâk lelei se laloag ne fâu his ne la 'ut'âkia ut garueaga se muâ, sâkior a'toton ne ta tēet la se hâisarag garue.

Ao te' ne sal ne la pō garue

- Kamat la sâkior te' ne ut ne la pō garue sin fak se Seek, Trade Me Jobs ma tape' ma se careers.govt.nz website.
- A'tatâu te' ne fâeag titi' ne af'âk sin se te' ne garue ne pân sio se 'on 'inea ma pot fak garue – kat kokon'âk ra nōnō ka iâ kat pō 'e ra pasân tarâu (100%) ma 'on 'inea fak garue.
- Iâ fâ' 'on as ta se te' ne ut garueag ne mou se aoag ne famör ne pâ garue se ta kampanēt (recruitment agency), a'fâi se te' ne mâl ruerue ne rak'âk sal leleit se ao garue ma la' se rak luâk ne la sui'âk ta garuet ma ao tape' ma se so' titi' se te' ne kâinag ut garueaga la kel'âk ma rak'âk ofrâu se famori ne garue tes ta 'oris kampanē a'soko.

Fâ' ma af'âk 'ou mâur fak garue se Online la pō la ut garueag la 'inea 'âea

- Iâ sâkior 'e Google ne tes ta fâeag'âk 'e ia ma iâ jen te' ne tē 'e 'on privacy settings se te' ne 'on rogrog ne tæe 'e ut fo'ou te'is social media.
- Iâ jen mea'mea' 'on rogrog fak garue 'e 'on CV heta ma pukut (cover letter) ne iâ fâ' se te' ne ut garueaga ne iâ pâ garue.
- 'Inea la fâ'ia ma hâe'âkia tē ne kop la af'âk se pepat la ao garue ma iâ faksor'âk tape' ma se 'on kâumane'aga la sâkior ne iâ fâ' noj te' ne tē ne pâ 'ese.
- 'Inea la fâ'ia 'on puk ta (cover letter) 'e email ta.
- Kamat vâh 'on ao garuet 'e online ma tape' ma se hospitality job boards ma fû'âk vâh 'on rogrogo 'e LinkedIn.

'Ou la rak'âk ma kel'âk ne 'âea se famori

- Sâkior vâh se Work and Income la hâiasoag se 'on tōg ne hâ' ne la la' se avat nōnō ka iâ la he'am 'e kampanē la tōg sâio' hûn se garuet ne iâ pâ ese.
- Ma 'on hâ' leleit ka ma'ma'at se terânit iâ la tōg sâio' (interview).
- Taf pâu ne tes tæe iâ la rē ma rak vâh se rerēt se tōg sâio'.
- Taf pâu se rerē ne tōg sâio' – ma hat vâh se rogrog ne pân sio se careers.govt.nz.
- Sâkior vâh se rogrogo 'e nus ta 'e rēko rērē ne hâifâeag ne kat pō ra la a'sok maf se maf 'e careers.govt.nz.
- Nâ ta puk ne 'ua'ua'âkit (email) 'e vâhiag ne 'ou tōg sâio' ta (interview).
- Gat ke av nâ puk ne faksor'âkit ne iâ pâ garue – 'eagke 'ea nâ a'eseat ma tã' ma ne ka iâ nâ puk ma'oi se ut garueag ma'oi.
- Kat kokon'âk ra nōnō ka iâ kat pō 'e ra garue ta ne kat a'fâim ra ta tēet 'e kampanē ta – gat ke av hoala se mua.

Fū'āk ta sal ne la ao garue

A'fumu'āk ne a'mou'āk ta 'amnāk lelei ne la pō la a'sok.

Ka tese?

Ka la rē tapen?

'E av hes ta?

Sal ne la a'es'ao'āk 'e laloag ne av luāk hete'

Ao hāiasoag ma puer'āk lelei nōnō ka 'āe pā 'es.

- Rak'āk tape' ma se 'ou kəunoahoag ta ma 'ou kəumane'aga la hāiasoag tape' ma.
- Se mao'āk hāisoag fak monet nōnō ka pā 'es.
- Nā ta av het la rē a'hāe se 'ou la hil tē.

'E 'on 'i hete'

Tērān ne huā ta

Fū'āk ma fā' a'toton 'ou rogrog fak garue se 'ou CV heta ma 'ou profile.

- A'es'ao'āk te ne 'amnāk ne fā' sin 'e puk he te'is ma tape' ma se careers.govt.nz website la kamāt fū'āk 'ou CV heta ma rogrog ne 'ou garue 'e LinkedIn.
- Hāifāegag ma 'ou famōr ne puer se 'āea, ne ut garueag mumua, maj ne majau se aoag ne famōr ne la garue se kampanē (recruitment agency) ne 'ou famōr ne vāe se 'āe 'ut ne hāiasoag se 'āea la aoa ta 'ou garuet.

Tērān ne huā ta

Hāisok'ākiāg 'āe se ta tūnā'it ne ma 'on famōr garue lelei ne pō la hāiasoag se 'āe 'e hanhap fak garue.

- Ao la rāe utut ne la 'es'ao se 'ou māūr fak garue ma hāisok'ākiāgen 'āe se te' ne kəutəunā'iāg ne ma 'oris famōr garue lelei 'e ut garueaga, ma tape' ma se kəutəunā'iāg ne fa' hāipoaga.
- Hāifāegag ma famōr ne tāe 'e ou pure'ag ta ne mou se maj ne ao famōr la garue se ta kampanē hoi'ākit.

Tērān ne huā ta

Ao ta garuet 'e laloag ne av luāk het la togia tē tūtū ne mou se 'ou nohoho.

- Hāifāegag ma te' ne famōr ne 'āe hāi'ineag ma ne la pō la hāiasoag se 'ou la ao garue.
- Nā 'ou puk ne la far garue se garue ne rak'āk 'e online.

Tērān ne huā ta

Sākiōr se 'ou social media.

- Sākiōr se 'ou as ta 'e Google.
- Rē 'ou social media (Facebook ma Instagram) la kat sāe ofrəu ra se te' ne famōri.

Tērān ne huā ta

Ao sal ne la pō garue.

- 'lo ne la pō la hō' la rak ta garue fo'ou.
- Sākiōr se resōn ne pō la rak 'e garuet ne 'āe a'soko ma rak garue fo'ou ne hō' la rak hoi'āk.
- Sākiōr ne 'āe la pō la rak ka kat tōg 'e ra ma Targeted Training ma Apprenticeship Fund.

Tērān ne huā ta

'Amnāk ne ōs la a'sok 'e laloag ne avat het ne foh'āk sin

Nat ke av nā 'ou vahia la fā' puk ma nā se ut le la pō ta 'ou garuet.

- A'fo'ou te' ne rogrog fak garue se 'ou CV heta.
- Hāifāegag ma te' ne famōr ne 'āe hāi'ineag ma la far hāiasoag ma tape' ma a'fo'ou 'ou LinkedIn profile ta.
- Nā 'ou puk ne far garue 'e online.

'E 'i, ka ma avat ne tore

Tērān ne huā ta

'Amnāk ne ōs la a'sok 'e laloag ne av roat

Ao ta garue fumout

- Hō' la rak garue ne ao pot la 'ut'ākia 'ou 'inea fak garue se rere
- Sākiōr se **business.govt.nz** se 'amnāk lelei ne la kamāt tapen ta 'ou pesneset.
- Sākiōr se **sorted.org.nz** se te' ne puer'āk lelei ne mou se hanhap ne monē.
- Noh hāikāinagag ma te' ne famōr ne 'āe hāi'ineag ma.

Avat ne tore

Tērān ne huā ta

Hö' se garue 'e avat ma ne 'äe a'våh te' ne 'amnååk ne 'äe fu'åk sin

Ka tese?

Ka la rē tapen?

'E av hes ta?

Sal ne la a'es'ao'åk 'e laloag ne av luåk hete'

'E 'on 'i hete'

.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

'Amnååk ne ös la a'sok 'e laloag ne avat het ne foh'åk sin

'E 'i, ka ma avat ne tore

.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

'Amnååk ne ös la a'sok 'e laloag ne av roat

Avat ne tore

.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

1

‘Inea ne ‘äea

Rak'akia

Väeag te'is va'ön'äk 'äe la şakior ne sei 'äea ma tes täe 'äe la pō la nā se ut garueaga.

'Äe la pō la taf se 'ou 'inea ma pot fak garue ne 'äe majau sin ma tes ta tēet ne tū'äk se 'äe 'e ta le' hoi'akit 'e ta ut garueagat.

Şakior se
careers.govt.nz

'Inea a'toton 'ou pot fak garue

'Ou 'inea ma poto leum 'e 'ou mǎür fak garue ma tē ne 'äe aḡtau 'e 'ou mǎür te'. Kāinag pot ma 'inea ne 'äe pō e, täe kel'akim ne sei 'äea.

'E av ne 'äe la jen garue iḡ tē pumuet la 'inea toton ne kāinag pot ma 'inea tes 'atama täe 'äe 'ese ne pō la garue'äk la pō la hōl'äk se ta ut garueag hoi'akit.

Te'is pot ma 'inea fak garue ne kampanē pā 'ese:

'On Tā (1). **Majau 'e hanhap 'i** – garue fak se nḡsi, pot fo'ou ne la' 'e garue ne mer ta (software development) ne laisin ne hoa' lör ne tarḡk titi' ta ne kampanē pā 'es famör mij la garue 'e 'on 'i hete'.

'On Rua (2). **'On la vahian la pō ta garue hoi'akit ne 'ou pō la a'sok a'lelei ne garue ta** – te' ne 'inea 'atakoa 'i ne ho' ma 'äe se te' ne ut ne 'äe garue e fak se pō la 'inea la re fiḡk'äk ne tēet ne noanoa ma 'inea la hāifäeag se te' ne famör ne hat la kampanē ta la hāikāinagag sin.

Te'is 'amnâk ti' saghul 'e hanhap ne poto ma 'inea ne kampanē pā 'es 'e famör ne la garue se irisa

Săkiör se te' ne kăinag pot ma 'inea tes 'atama tăe kampanē pa 'ese ma a'vâh 'atakoa te' ne tē ne fâ' sio. 'Ăe la pō la a'es'ao'âk te' ne 'amnâk ne af'âk sin 'e laloag ne 'ou garue ta ne 'e ta ut hoi'akit.

'On Tă (1). Garue mah ka garue nonoj

- Tuan'ăkiget
- Gat ke av mată' se 'ou gargarue ma kokon'âk ma mamaf se 'ou garue ta
- Nă 'atakoa 'ou vahia se garuet ne foh'âk sin se 'ăea ma 'ăe a'sok a'lelei pău
- 'Ou a'sok ne garue ta lamlam ka a'vâh a'lelei pău

Te' ne 'amnâk 'atakoa ne poto ma 'inea ne gou a'es'ao'âk vahia

'On Rua (2). 'Inea la hăifăegag 'e hăiăf'ăkiăg se ta le' hoi'akit

- Hăifăegag ma făeag se te' ne kăinag famör tütü 'e huăg furmaria ma hăiăf'ăkiga ka la taf se famori tēet ne 'ăe pā rak'ăki
- 'Ou la nă a'lelei ne, ma tăr a'lelei ne, ta făeag ne a'nonoj'âk tē ne la 'es'ao se garue
- Ao ne 'ăe la 'es văeag 'e tăună'i la făeag 'e tēet ne la 'es'ao se hanhap ne garue
- 'Ou la făeag'ăkia 'ou a'hăe

'On Folu (3). Ne'ne'i ma 'ou 'ofa

- Kel'âk ne 'ou huga 'oaf aier se ut garueag ta ma pā 'inea ne tese ta iris rē
- Rak la pō a'taf la'la' ne te' ne pesnes 'atakoa ne ut garueag te' mou sin
- Făeag'âk ma rak'âk 'ou a'hăe ne 'ăe noh tăr la nă 'atakoa 'ou ava la pasân tarău (100%) se garue te'is

'On Hăke (4). Săkiör a'tiot ne ta 'amnăkit ma a'es'ao'âk ne salat ne la re fiăk'âk ta tē noanoat

- Fakput ma săkiör a'toton ne te' ne rogrog ne leum 'e ut tütü 'atakoa ne af'âk sio
- Rak la pō la 'inea tēet ne tatău ma tēet ne kat tatău ra ma kel se te' ne tē ne sok vâh la 'inea ne tes ta 'amnâk ti' pău ta
- La pō la 'inea'ia ne tes ta fuag ne a'hăe ne kel'ăkim se 'ăea

'On Lima (5). Rē fiăk'âk tēet ne noanoa

- A'es'ao'âk 'ou a'hăe la pō la săkiör ma re fiăk'âk tēet ne keleag la noanoa la pō la a'văhiăg ne te' ne tē la a'sok a'lelei pău
- Săkiör la 'inean ne tē 'i aier ne 'igkă', ma rak la săio' tē 'e ta kăinag săi'ot ne la pō a'nojnoj hün ne pefă' ta
- A'sok ne ta rē puer leleit 'e rēko te' ne 'amnâk ne tuk vâh la rē puer

Te' ne 'amnâk 'atakoa ne poto ma 'inea ne gou a'es'ao'âk vahia

'On Ono (6). Hąıgarueaga

- A'sok ne garue ag'esea 'e hąıfąegaga ma ős ne garue
- Garue la rē fiąk'âk la pō tekąe het ne noanoa ma te' ne kąugarueag 'atakoa ta la pō la hąiasoag
- Hąvąeag 'ou 'inea ma pot lamlama se ta famör hoi'âk

.....

.....

'On Hifu (7). Hąıkąınagat ma famori

- 'On vavhina se 'ąe la garue ma famör tū, iris ne kop ma leum 'e ta hanuą hoi'akit 'e rân te', iris ne ma 'oris ag fak hanuą tū, iris fā ne hąıąn, ne iris ne 'oris fąu hąısiriąg ma 'ąe
- Kat mao'ąkia ra te' ne kąınag aga ma rąe tē tūtū 'on le'et se le'et, ma 'ou la tār ne fąeaga 'e ta lio rąumąhin, ka a'sok hąıfąegaga 'e hanisi ne 'e ta salat ne nonojo, la sok a'lelei te' ne 'amnâk tūtū
- Rak la 'inea tēet ne fąeg'ąkim ne kat pal'âk taf ra 'e hąıfąegagat ne a'sok sin
- La pō la a'marār a'lelei pąu te' ne tē ne a'ökök ka hō' ta sūsūt se garue

.....

.....

.....

.....

'On Vąlu (8). Fą' ne puk ne garue

- A'es'ao'âk jipear noj ne fąeaga, tape' ma nąag ne 'ân'ąki, saha, pā hap rua ne te' ne faki'oag ne kop la af'âk ma tape' se karama kop la noj pąu
- La pō la jen 'ou tē ne fą' sio
- A'es'ao'âk fąeag ne la hō' furmaria ma fą' puk ta 'e kąınag fą'it ne la âf ma iris ne puk te'is la a'hele' sin

.....

.....

.....

'On Siva (9). Rē puer lelei ne 'ąea

- Matą' ne 'ou vąeagat 'e garue ma rak'âk mij pąu nōnō ka ma kokonot ma pā 'es hąiasoag
- Noh ao te' ne sal lelei ne la hąiasoag se 'ou la rak tē
- Se araruą la kel'âk 'ou se fea 'e av ne noanoa hele'ue
- Rak la a'sok la nā av tatąu se 'ou mąūr fak garue ma kąunohoga tape' ma

.....

.....

.....

.....

'On Saghulu (10). A'es'ao'âk ne 'ou 'inea ma 'ou a'hąe la a'sok ta tēet 'ąe 'esea het ma kamat ta 'amnâk fo'out

- Nā 'ou vahia ma ava 'e garuet ne vąe se 'ąea la hąiasioag tape' ma se ta le' hoi'ąkit, ma tape' ma la a'sok ta garuet ne kat fą' ra ne af'âk ra 'e 'ou pukut ne nā se 'ąea 'e ut garueaga
- 'ąe kat tār ra la le'et la 'ea se 'ąea garue tes ta la rē – kat a'noa rak'âk ra ne hahan'âk ra garue ka a'sok la pō la 'amnâk fak garue la a'vąh a'lelei
- A'es'ao'âk a'hąe la fup'âk ta 'amnâk fo'ou – a'es'ao'âk sal fo'ou ne la rē fiąk'ąkia ta salat la hąiasoag la a'ofia te' ne tē noanoa
- Kamatag ne jen ne tē ma hąiasoag la 'ut'ąkia se rere te' ne a'hąe fo'ou lelei 'atakoa

.....

.....

.....

.....

'Ou väeag lamlam ka pumuḷ liḷm ne 'äe 'es 'e hanhap ne poto ma 'inea fak garue

Häifäegag ma 'ou kḷunohoag ta ma 'ou kḷumane'aga 'e reko väeag lamlam
ka pumuḷ liḷm ne 'äe 'es 'e hanhap ne poto ma 'inea fak garue.

1

2

3

4

5

Te' ne faki'oag ma aier'akiag ne 'ou garue lelei ma garue maha

'Ou garue lelei la rak'ak se kampanē te'is 'ou aier'akiag ne 'ou garue lelei, ma 'ou 'inea ma poto.

Kop la:

- af'ak ma a'taf pāu
- ka la la'oag ag'esea ma garuet na 'āe aoa
- ta tēet ne kotā soko se'.

Nā ta aier'akiget 'e te' ne garue lelei ne 'āe a'sok vāh.

Fak se:

- Le' garuet ne garue lelei ma hil ma pō'ia tōg ne huā ta 'e te' ne iris ne garue ag'esea
- pō se pasan sivaghul ma vā (98%) 'e 'ou garue lelei se famör ne tōg tē 'e kampanē ta 'e 2019.

Ka tes ta hün ne tōg ne 'ou garue lelei te'is ma 'e pō 'e tese tāe iā tē pumuet? Ka tē tese tāe 'āe pō sin 'e kampanē ta? Ās'ak tekāe hete'is se 'ou vāeag liām ne 'āe 'ese 'e poto ma 'inea fak garue ma lamlam ka tē pumuet.

Te' ne 'ou garue lelei 'atakoa

.....

.....

.....

.....

Ka pō 'e tese iā tē pumuet ma 'e pō 'e tese 'āe fakman'ia'ak 'ou garue lelei te'is?

.....

.....

.....

.....

Ka 'inea ma pot tes tāe a'es'ao'akia?

.....

.....

.....

.....

'Ou tēet ne 'äe 'eseat 'inea ma tū'āk sio 'e ta le' hoi'akit

'Ou tēet ne 'äe 'eseat 'inea ma pō la 'es'ao se ut garueaga ma la tū'āk sio 'e ta le' hoi'akit.

Te' ne 'amnāk 'atakoa:

- 'On Tā (1). 'Ou poto ma 'inea, 'ou garue lelei ma talene. Ka tes 'atama ta leu vavhina e se 'äea, fak se, fäeag 'e so'o, rako, 'oaf la a'fai ma fäeag se famori?
- 'On Rua (2). Tēet ne ut garueaga pā 'ese – 'inea ma pot ne is'āk pāu se ta garuet, tēet ne 'äe pilif aier 'e ou huga ma a'es'ao'āk 'e garue, ma nōnō ka 'äe la āf ma fū lelei la garue ag'esea ma iris ne tore 'e 'ou kəugarueag ta.
- 'On Folu (3). Ka hāiasoag tes 'atama ta 'äe pō la hāiväeag se garue te'is – 'amnāk ka tes 'atama ta 'ou huga mah sin ne iof'āk sin? 'E 'ou la garuet 'e ut garueag te'is, ka tes tā 'äe la pō la ho'am la hāiasoagat la jen tapena ut garueag te' ne 'e fuag hete'? Ka tes ta tēet ne la uē' 'ou huga?

Fak se

Te' ne tē ne Aleki a'ti'āk se 'on huga 'e hanhap fak garue leum 'e 'on 'inea ma poto ma 'e laloag ne 'on māür fak garue.

1

Ka tes ta gou a'sok a'lelei

- Fäeag ma noh a'fai se famori
- Huəg totoak 'e av ne noanoa soko
- Matā' la a'es'ao'āk a'lelei pāu 'ou ava
- Sok'āk a'lelei tē ne raksa'a

2

Ka tes ta kampanē ta aoa 'e famör ne la garue se irisa

- Lelei pāu hāifäegaga ma hāiāf'ākiga se famör ne hāikāinagag ma kampanē ta
- Juj'āk ne kel'āk te' ne tē se lelei ma ao pot la a'lelei mij pāu ma a'sok nonoj
- Majau 'e muā'āk garue 'e rī 'äteaga
- Garue lelei pāu ma kəugarueag ta

3

Ka gou la pō la hāiasoag tapen

- Lelei pāu 'e a'ne'ne' huəg 'on iris ne garue fun tēla'ā la rue sagsag
- La pō la a'lelei tē ma'oit 'e ta av luək het
- Fū'āk ma a'ne'ne'āk ne hāikāinagaga se kəugarueag ta ma famör ne tög te ma tög'āk te se ut garueag ta
- Matā' la te' ne garue 'atakoa 'e rī 'äteag ta la se hāisarag la famori la pō la 'äte 'oaf'oaf ka furmaria

'E utut 'e lopo figalelei ma kel'āk ne tes ta 'āe 'ese ka tū'āk.

1	2	3
Ka tes ta gou a'sok a'lelei	Ka tes ta kampanē ta aoa 'e famör ne la garue se irisa	Ka gou la pō la hāiasoag tapen

'Ou fāeag luket 'e tēet ne 'āe 'ese ka tū'āk sio 'e ta le' hoi'akit

'E 'on 'i hete' 'āe 'inea vāh ne tes tāe 'āe pō la rē; ās'āk la fā' ta fāeag luket la sui'āk hūn ne 'ou te lelei ne 'ese tū sio 'e ta le' hoi'akit.

Fak se

A'pumuā'āk pāu famori ma 'on pō la a'ne'ne'āk ma rak'āk se kəugarueag ta la fun tēla'ā 'ag lelei. 'Oaf la a'ne'ne'āk huag ne 'on kəugarueag ta, rak la rē fiāk'ākia tēet ne noanoa, ma rē tēla'ā 'ag lelei. 'Otu 'amnāki ma 'ofat la a'sok se famori 'e av ne iris leum se ut 'āteag te'is la iris la hō' ka kal mao'āk ra.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2

Ao te' ne sal ne la pō garue

Rak'ākia

Vāeag te'is 'io se:

- te' ne sal ne la ao garue
- hāifāegag ma te' ne famör ne 'āe 'inea ma or se ta le'et 'e ta ut garueagat ne 'āe 'oaf sin la pō la hāisok'ākigen 'āe se ut garueag ta
- ao sal se ta kāinag garue fo'out
- Rako, resoni ma ao ne pot fo'ou fak garue.

Fak se garue ne la pō 'e Health Care Assistant sākior se careers.govt.nz

Health Care Assistant
Kaiāwhina Tapuhi/Kaimahi Atawhai

Alternative titles for this job

Health care assistants support nurses and care for people in private homes, hospitals, general practices or rest homes.

Pay
Health care assistants usually earn
\$19-\$25 per hour
Source: DHBs, NZ Nurses Org and MSD, 2019

Job opportunities
Chances of getting a job as a health care assistant are good due to increasing demand for their services.

Length of training
1-2 years of training usually required.

Industry
Health

Vocational Pathways [More](#)

- Social and community services

Ut ne 'äe la ao garue

Ao garue:

- 'e job vacancy ma recruitment websites
- 'e matanitü ta, council ma 'e website ne ut garueaga
- 'e social media
- 'e puk ne fa' ma pân 'e ut garueaga
- 'e ut garueag ne ao famör la garue se ta kampanē hoi'akit (recruitment agencies)
- ne 'e kãumane'aga ma kãunohoga
- 'e ut ne säe ofraü la kampanē la pō la ao famör la garue (job expo & events).

'E ut garueag ne kat pân ofraü ra 'oris garue se ta ut hoi'akit ma 'äe pō se' ma la ao se kãinag ut garueag 'i

Se foh'akia 'ou ao garue ta se ut 'i ma job vacancy websites ne recruitment agencies. Pasân hifaghul (70%) 'e garue te' ne kampanē 'i a'es'ao'äk 'oris hã'i'ineaga.

Pasân folaghul (30%) garue ne rak'äk ma pân se taf ta

Sal ne famör ne ao garue 'oaf la ao 'oris garue

- Iris fã' 'oris puk rogrog ne garue (CVs) ma nã se ut garueaga
- Fã' ma nã 'oris puk ne ao garues se te' ne garue ne iris 'oaf ma räe 'e internet, social media ne nus peap ta
- La ma kel famör ne garue se ut garueag ne ao famör la garue (recruitment agencies)

Pasân hifaghul (70%) ne ut garueaga kat foar ofraü ra ne iris ao famör garue

Salat ne kampanē 'oaf la ao 'oris famör fo'ou la garue

- 'E 'oris hã'i'ineaga ma famör ne iris 'inea 'e garue ne ta ut hoi'akit
- 'E famör ne garue se irisa 'e 'on 'i hete'
- 'E sãkior ne te' ne garue ne af'äk sio 'e online

Ao ne kãinag garue tes tä kampanē pa 'ese 'e 'on 'i hete':

careers.govt.nz/jobs-database

Ås'åk la na vahia 'e ao ne ta famör fo'ou ne la pō la hāiasoag se 'āea

Pasān hifaghul (70%) 'e garue kat no'āk pāu ra se taf ta ma iā te pumuet la rak la ao famör fo'ou la hāipōag ma se fea 'e fāeaga. Famör ne 'āe la pō la hāiasoag:

Famör ne gou 'inea a'lelei

Famör ne 'āe garue ma 'e av ta, famör ne puer garue (managers), famör ne 'āe rak ag'esea ma (alumni), 'ou kahunohoag ta (whānau), 'ou kāmāne'aga, ma kāmāne'ag ne 'ou kāmāne'aga.

Far'āk la iris la hāisok'ākigen 'āe se ta le' hoi'akit

Famör ne 'āe kat 'inea 'e ra ne 'āe hāipōag 'e ta av luāk het ma la pō la hāiasoag se 'āea

Fak se: famör rē rako, famör ne 'ih ma fāeag 'e ta so'ot, 'ou kaurakoag ta, famör ne 'āe hāipōag 'e 'ou pure'aga ta.

Hāisok'ākiag hāifāegaga se online ne LinkedIn la mij pāu 'e vahia ne 'ou tūnā' ta

Famör ne gou kat 'inea 'e ra

Se iris ne tāe 'e garuet ne gou pā 'es pāu, 'e ut garueaga ne kāmānē.

Tāupir te' ne rofrog ne fā' 'e 'online, sājio' tē nōnō ka kat taf ra

'Ou famör ne la hāiasoag se 'āe 'e av ne tore

Famör ne 'āe la pō la hāiasoag se'

Ås'āk la garue se ta utut ne kat tōg 'e ra ne garue ke se aoa' he his 'es ta gasavat la pō la hāipōag ma ta famör fo'ou.

Ka la ao tapen famori

'Ou la hāisok'ākiag ne 'āe se ta famōr hoi'āk la hāiasoag se ut garueag ne kat foar ra 'oris garue se taf ta.

Ma 'on sal ma'oit la pō la a'sokoa garue te'is:

- rak'āk se 'ou kāmāne'aga ma kāmānōhoga ne 'āe ao 'ou garuet
- la' se te' tāmā' ne fāi se ut garueag la hāipōag ma tape' ma se so' fak garue ne ut garueag la tāmā'i
- sok'ākia 'ou hāikāmānagaga 'e social media tape' ma
- teag'esea ma ta kāmānā'iget 'e hanhapat 'e ou garue ta
- la' se ut ne te' ne kampanē 'atakoa la tāmā' la rak'āk ne tes ta iris rē ma famōr tapena tāe iris pā 'es la garue
- he' se te' ne ut garueaga la sājio' ne iris ma 'oris garue la rē
- 'ih famōr ne puer se maj ne famori (HR managers) 'e ta ut garueagat la hāipōag la 'iom kōf
- a'sok ta tōg sājio'ot ma ta famōr puer garuet (manager).

Fā' a'lelei pāu 'ou rogrogot ne la maf'ākia 'āe

Rogrog te'isi ne fā' sio 'e 'āe ne fāeagat ne 'āe a'potsusun sin tāe salat ne la rak'ākia 'āea ma garue tes tā 'āe aoa.

'Ou rogrog luket ne 'āe ōs sio

'E avat ne ta le'et sājio', "Ka tes tāe 'āe rē?" ma 'āe la tōg tapen?

Foh luak fol 'āe pō la a'hāe'āk:

- 'On Tā (1). 'Ou tōg ne sājio' ta la se sir'āk seken he folaghul (30secs) 'on roa.
- 'On Rua (2). 'Ou poto ma 'inea (ne la 'es'ao tapen se kampaneēt ne 'āe pa garue sin) kop la a'taf pāu.
- 'On Folu (3). 'Āe kop la a'fūmou'āk ta 'amnāk he his.

'Ou rogrog ne la ās'āki

'Otu asa le:

Gou garue:

Gou garue ma (fāu his 'e ou garue ta):

'E 'on 'i hete' gou te'is aoao 'otou garue fo'out:

Gou pā garue pāu 'e ut te'is:

Sājior se careers.govt.nz se hanhap ne hāikāmānagag ma famori:

careers.govt.nz/articles/network-into-a-job-with-the-perfect-elevator-pitch

Ös la tʰunʰa' ma ut garueaga

Tʰunʰa' te'is la pō 'ou av het la hʰaifʰægag ma kampanē ne 'æ pā garue sin la 'inea toton la'la' ne 'oris ut garueag ta ma sei ta iris pā 'es la garue se irisa.

Te'is av leleit la sʰaio' te' ne kʰainag garuet ne 'æ pō la rē ma 'inea ne pot ma 'inea fak garue tes tæe ut garueag te'is pa 'ese.

'On Tā (1). Nā ta av het la hʰaifʰægag

Famör 'on rerege la 'oaf ke la hʰaifʰægag 'e telefon ta ma kat a'noa ra la hʰaipōag mafʰa se mafʰa. Ösös ta 'ou sʰaio' nōnō ka iris pa fʰægag se 'æa 'e avat ne iris la he'om.

'On Rua (2). Ka la mafʰāk tapen 'æ se irisa

Nā 'ou far tē ta 'e email ta ne LinkedIn ta. Sui'āk ne sei 'æa ma pō 'e tes ta 'æ pa hʰaipōag.

'On Folu (3). Kat seminte a'sok ra tʰunʰa' ta ne fʰægag 'e telefon ta

Sʰakior ut garueaga te'is ma kʰainag garue tapene tæe iris rē. Rak te' ne tē ne la pō la 'inea la 'es'ao'āk a'lelei av heta ma av 'on famorit ne la tʰunʰa' ma 'æa. Sʰaio' a'toton la'la' ne kampanē ta la pō la rak te' ne tē ma'oi ne kʰainag garue tapene tæe iris ao famör la garue.

'On Häke (4). 'E av ne 'æ la hʰaipōag ma irisa

- Hʰāk ta hʰa' ma'ma'at se tʰunʰa' ta.
- 'Ua'ua'āk se irisa 'e naāg ne 'oris ava la hʰaipōag la tʰunʰa'.
- Fʰægag'āk mea'mea' 'æa ma ut ne 'æ leumea ka se 'ut se muʰa.
- Sʰaio' se iris ne tapen roa ne av het iris pō la hʰaifʰægag. Matʰa' la tōh ma 'e av het ne rak'āk sio. Ka nōnō ka sir 'e av het ne fʰai sio, ma far'āk se irisa ne la pō la 'ut se muʰa hʰaifʰægag ta.
- Sʰaio' ne la sʰai'āk la fʰa' ne teak rogrog ne mou se tʰunʰa' ta se 'æa.
- Avat ma ne 'æ vʰahie, 'ua'ua'āk se irisa 'e nā ne 'oris ava la fʰægag se 'æa.

'On Lima (5). 'E vʰahiag ne tʰunʰa' ta

- 'E avat ma ne tʰunʰa' ta vʰahie, fʰa' te' ne 'amnāk lelei 'atakoa ne hʰaifʰægag sin.
- Nā ta fʰægag ne 'ua'ua'aki 'e vʰahiag ne 'ou tʰunʰa' ta, 'e email ne LinkedIn.
- Email se irisa nōnō ka 'æ pō vʰah ta 'ou garuet ne hil vʰah ta 'ou garue fo'out 'e rēko tʰunʰa'it ne vʰah se'.

Kel se maļ te'is: Rērē ne tʰunʰa' ta: Salat ne la pō 'amnāk ta

youtu.be/CXZDTDBLKRE

Faksor'āk la ʔaunā' la 'inea toton kampanē

ʔaunā' te'is la pō la hāiasoag la hāipōag ma ut garueaga ma la pō la 'inea ne garue te' la āf ma 'āe.

Ās'āk se LinkedIn email ne faksor'āk la hāifāegag luak fak ʔaunā':

Noa'ia, 'otou asa le Aleki Vaiola.

Gou hathat se ou LinkedIn profile ta ma gou rāe ne 'āe ma 'ou 'inea lamlamat 'e tekāe ne puer garue 'e ut 'ātēaga. Gou garue ma ʔau 15 'e rī 'ātēaga 'e Wellington a'ti' se' 'e fūag fak puer garue (Restaurant Manager).

Nōnō ka 'āe la 'oaf ma gou pā hāifāegag ma 'āe 'e rēko 'ou pot ma 'inea fak garue 'e majat ne 'āe garue sin.

Ka tae ka gou la pō la fāeag a'toton se 'āea 'e 'ou garue te'is? Gou 'inea ne 'āe popot ʔau ka nōnō ka la pō ta menet he ruaghul (20mins) la pō la nā ma gou la 'oaf ti' ʔau ka 'ua'ua'āk sin.

Fāiākse'ea,
Aleki

Sajio' ne la ös la potsusun

Te'is sajio' ne la pō la hāiasoag se ta le'et la kamat la hāifāegag se 'oris garue ma garue tes hoi'āk tæe iris la pō la 'io sin.

Vāega/Garue

- 'Äe la pō la fāeag'ākim _____ la'la' ne kəinag garue te'is 'e _____ taon te'is (city)?
.....
- Ka 'æe pō tapen garue te'is?
.....
- Ka tes 'atama tæe 'æe rērē 'e laloag ne terân ta?
.....
- Ka ma ta 'on tēet 'e rēko 'ou garue te'is ne famōri la ferehit sin?
.....
- Nōnō ka la pō la hō' se 'on kamataga, ma ta 'on tēet 'æe la pā jen 'e hūn se 'ou garue te'is?
.....
- Ka tes ta la'la' ne garue 'on le'et ne kotā hil se' la garue 'e kəinag garue 'eseat?
.....

Maj Fakgarue

- Ka tes ta soksok 'e laloag maj fakgarue te'is 'e Niu Sirāgi? Te ka maj fakgarue te'is fup ne tuk ma kikia se lopo?
.....
- Ka kəinag 'inea ma pot tapen tæe ut garueaga pā 'es 'e ut garueaga 'e maj fakgarue te'is?
.....
- Te ka 'æe 'inea ne ma 'on famōr ma'oi e ao garue se maj fakgarue te'is?
.....
- Ka 'æe 'inea ta le' hoi'ākit la pā fāeag se goua? 'Äe la pō la hāisok'ākigen gou se irisa 'e ta email het?
.....

Te' ne 'amnāk lelei ne la 'ut'ākia 'ou mąuri se rere

- Te ka ma 'on kəinag 'ineat ne maj fakgaruet ne mea'mea' famōr ne la garue sin?
.....
- Ka 'æe ma 'ou a'hæet ne sal tes tæe la gou la pō la sur se hanhap te'is?
.....
- Ka tes ta la gou la ösös ka la 'es'ao?
.....
- Ka kəinag 'inea garue tapene tæe 'æe aoa?
.....
- Ma te ka kəinag kəu famōr tes tæe 'æe a'hæe'āk la gou la pō la teag'esea ma?
.....

Təunā' 'ou sajio' se sajio' ne fā' sio se lopo:

.....
.....
.....

Höl'åk 'ou 'inea ma poto se ta garue fou'out

lạ te a'ferehitit ma noanoa pạu 'e av ne 'ăe la toak 'e garue ma kat 'es ra ta monēt surum la pō la togia tē tūtū ne mou se 'ou nohnoho.

'Ou 'amnaki 'e laloag ne av luak hete'is la tior'āk se 'ou 'inea ma pot ne 'ăe 'ese 'e 'on 'i hete' ma ao ta 'ou garue hoi'akit.

Av lelei tape' ma la rē a'hăe se tēet ne 'ou huga 'oaf pạu sin ka mah tape'ma sin. Te'is av pạu heta la sạkior se te' ne 'ou 'inea ma pot lelei ne la pō la hōl'āk se ta garue hoi'akit ma jen se ta ut fo'out.

Te'is sạio' his la 'ăe la rē a'hăe sin:

1

Ka tes ta 'otou 'amnakit se laloag ne fạu his ne kankanamo? Te ka 'it la rē a'hăe se tē ne tăe 'e muạ, ka tes ta 'it la a'sok 'e laloag ne fạut ne 'e laloag ne fạu liam ne kankanamo?

2

Ka ma 'on tēet gou pa rē 'e ta laloag ne ta av roat?

3

Te ka lelei se' la gou la rak ta garue 'e garuet ne gou rē 'e on 'i hete' la 'ut'akia 'otou 'inea se rērē ne rak ta garue fo'ou hoi'akit?

4

Ka ma 'on garue la pō la sok'āk karạu la hạiasoag se av het ne gou pō e ta 'otou garuet ne gou pā 'es pạu?

5

Ka sei ta la gou la pō la hạifăegag ma hùn se kạinag garue ne gou la pō la rē?

Rak tē fo'ou 'e 'otou garuet 'e 'on 'i hete' ne rak la rē ta garue fo'ou hoi'akit

Rak tē fo'ou 'e 'otou garuet 'e 'on 'i hete' ne rak la rē ta garue fo'ou hoi'akit la a'vavhiān la pō ta 'ou garuet.

Ma 'on kāinag sal ma'oi la pō la rak tē, fak se hoa' resōn la pō 'ou puk ne aier'ākitet la hele' 'e la garue ka rak garue tape' ma ne 'āe la pō 'ou faki'oag lamamat (degrees).

Rak ta 'inea ma pot fo'ou

Tom garue 'e ut ne fū'āk rī

lā ao ne kāinag rak ne faki'oag tes tae iā pō la a'soko la hāiasoag la 'ut'ākia iā se rere

lā la' la garue ka rak garue 'e av 'eseat (apprenticeship)

lā pō 'on puk ne garue mere (electrician)

Rak 'inea ma sal fo'ou se garue

Maia garue 'e maj fakgarue ne tourism

lā ao ne kāinag resōn tes 'atama tae sāe la iā la pō la teak la rak 'e polytech

lā sur ma rak nās

Ma iā pō ma a'vāh 'on rako ma garue se 'on pure'ag ta

La pō la 'inea ne kāinag rak tapene ma te' ne rak garue fo'ou:

careers.govt.nz/plan-your-career/find-out-about-study-and-training-options

3

Rē a'hāe ma rē ta tēet

Rak'ākia

'E laloag ne vāe te'is 'āe la rāe:

- rak'ākia salat ne la tōg tapena te' ne garue ne pān sio
- la far'āk ma fā' tapen 'ou pukut 'e online se ta garuet
- 'amnāk lelei ne la hāiasoag la fā'ia 'ou CV heta ma puk ne faksor'āki (cover letter)
- la ösös tapen 'āe se 'ou tūnā'it ne la tōg sāj'o
- tes ta 'āe la rē hoi'ākia la sok'ākia 'ou 'amnāk te'is.

“Se huāg 'af'af, gat ke av huālā se muā. 'Āe la hāipōag ma ta sal noanoat ma te' ne tē ne la sok la a'ökök 'ou a'hāe. 'Āe la na 'ou vahia la se huāg 'af'af, se fū'āk ta tēet ma nat ke av garue mah.”

David Letele (Brown Buttabean)
fā 'usut (Boxer) ma hāiasoag se famori la 'ut'ākia 'oris mājūr fak foro (Life Coach)

A'tatau 'ou 'inea ma poto se te' ne garue ne pân sio

Ao ta garuet 'e garue ne pân sio ne 'ou huga 'oaf sin ma tãupir se te' ne 'amnãk ne af'ãk sio 'e lopo.

1

Hat se garuet ne pân sio ma fã' te' ne tãe ne garue ta pã 'ese ma ag lelei 'atakoa ne kampanã ta pã 'ese

Fak se:

- lelei pãu 'e fãeag fã'i ma av ne hãifãegag ma ta le' hoi'ãkit
- pã la garue ag'esea ma kãugarueag ta ma hãigarueag la a'sok a'lelei garue
- pã la rã fiãk'ãk tãet ne noanoa
- matã' a'lelei pãu av ne vãe se ta tãet ne ta le'et la se fep
- 'inea a'toton ta garuet ne 'inea pot fo'ou ne hothot 'e terãni te 'i
- potususun se hanhap ne pot fo'ou la' mer ta (technology)
- pã la garue 'e av ne noanoa soko ma kat 'es ta tãet la fũ'ãkia ne a'af'afa huga
- huga ririãf ma la rã ta garuet ka kat a'noa ra la 'ea
- lelei pãu 'e hãikãinagagat ma famori.

2

A'sok tape' ma se 'ou garue ta ne sui'ãk a'taf ne famör ta (nãnã ka tekãe te'is ke la a'sok)

Te'i la 'atakoa'ãk te' ne tãe ne kampanã ta 'ese hũn se garuet ne pân sio.

3

Sãkior se careers.govt.nz

A'es'ao'ãk search box la rãe se garuet ne 'ãe pa 'ese. Garuet ne pân sio la rak'ãk ne kãinag rak lamlam tapene tã pã 'ese. Te te'is la pã la rak'ãk ne kãinag 'inea tes hoi'ãk tã 'ãe 'ese.

'E 'on 'i hete 'ãe hãiatãuag la rãe te' ne kãinag 'inea ne pot hoi'ãk ma garue tes 'atama tãe 'ãe rã vahia la 'es'ao se garuet ne pân sio.

'Amnãkit: Se kokon nãnã ka 'ãe kat 'es ra 'e te' ne 'inea ne pot ne rak'ãkim hũn se garue te'is

Nã 'ou puk ne pã garuet se utut ne 'ãe 'es 'e 'inea ma pot fak garue ma'oi ne garue te'is pa 'ese.

4**Sąkior a'toton ruerue ne kampanē ta**

- 'lo se te' ne rogrog ne rak'ąkim 'e kampanē te'is, fak se tes ta iris tög'ąk se famori, ne kųinag garue hųiasoag tes tųe iris nų se famori, ne 'oris 'amnųk fak garue ne fų'ąk la iris la a'sok se famori, ne tes hoi'ąk tųe 'ųe pō la rųe 'e rųko 'oris ruerue fak garue. 'ųe pō la sąkior se 'oris website ta ne fųeag se famōr ne 'ųe 'inea.
- Fų' ma ąf'ąk fųeag ma fųeag pup his ne 'ųe pō ma sąkior ma rųe 'e ut 'i. Se mao'ąkia la a'es'ao'ąk fųeag pup 'i 'e avat ne 'ųe ōs 'our rogrog fakgarue (CV) ne la fų' 'ou puk ta se kampanē ta.

5**Fų' te' ne 'ou 'inea ma pot fakgarue ma tes 'atama tųe 'ųe potsusun ma te' ne garue 'atakoa ne 'ųe rų vųh ne la pō la tatų ma garuet ne pųn sio**

- Te' ne 'ou 'inea toton 'e ta kųinag garuet (technical skills) ma 'inea fak garue ne pō 'e ut garueag ne 'ųe rou se' ne la pō la hųila'oag ma te' ne tųe ne pų 'ese 'e garuet ne pųn sio. Fų'ąk te' ne tųe lelei ma 'inea fak garue 'atakoa ne 'ųe pō la rųe ne 'ese ne ut garueaga pų 'ese ne aoa 'e ta famorit ne la garue se irisa.
- A'hųe a'totoak se te' ne 'ou aier'ąkių ma pilif fakgarue ne mah se 'ou huga ma 'amnųk tes 'atama tųe 'ųe 'ese ne la hųila'oag ma 'amnųk ne ut garueag ta.

6**Fakput te' ne aier'ąkiga, ma te' ne kųinag pot ma 'inea fakgarue ne 'ųe rų vųhių ne la tatų ma garue te'is ne pųn**

Se te' ne 'inea ma pot fak garue ne pųn sio ne pų 'ese, fų' te' ne tųe ne 'ųe rų vųh 'e ou mųur fak garue ne 'ųe a'es'ao'ąk tapen. Fų' te' ne tųe ne 'ųe pō ma a'sok a'lelei ka 'e hanhap fakgarue ne kel'ąk ne 'ųe a'es'ao'ąk te' ne pot ma 'inea 'i 'e av ne 'ųe gargarue 'e av ta.

'E 'on 'i hete' 'ųe iųtių'ia la kamat la fų' 'ou rogrog fak garue se 'ou CV heta ma pukut ne la la' ag'esea ma 'ou CV heta ma la iof'ąk pų se pų 'eset ne garue te'is rak'ąkia.

Te aieret:
Kampanē noh
popot 'e te' ne ava

'Ou rogrog fak garue 'e CV heta ma pukut ne la la'oag ag'esea ma 'ou CV heta kop la rak'ąk ma kel'ąk 'on tatų ma hųi'eleag pų ne 'ou 'inea ma pot fak garue se 'amnųk ma pų 'es ne ut garueag te'is.

Matų la 'ou CV ta ma puk ne far garue ta la tų'ąk se' 'e ta ut garueagat se ta ut garueagat; ka 'ou fų' ne puk ruų 'i kop iof'ąk se 'amnųk ma pų'es ne ut garueagat ne la pō'ia puk 'i. Fų' a'lelei pų 'ou puk la far garue ta ma iof'ąk 'ou fų' ne puk ta la hųila'oag ma 'amnųk ne ut garueag ta pų 'ese la pō la kampanē ta la rųe se 'ou puk ta ma pō la hilia 'ųe 'e iris ne tore la hųifųeag hųn se garue ta.

La rē tapen

'Io ta garuet ma fā' 'ou puk ne faksor'āk la garue se ta utut ne 'ou 'inea ma pot fak garue la hāila'oag ma tē ne iris pā 'ese.

- Vāe ta av leleit la osia ma fā'ia 'ou puk ne far'āk garue ta.
- Ōs ta 'ou email address het ne a'fāiāg akmam'oi ka ne hāila'oag ma rērē ne email address ne pesnese heua.
- Tāupir se te' ne tē ne fā' ma rak'āk sio hūn se garuet ne 'āe pā 'ese.
- Far'āk se ta le'et la sākior se 'ou CV ta ma Cover Letter ne hāila'oag ma 'amnāk ne fū'āk hūn se garue te'is.
- Fā' as ne fuāg fak garuet ne 'āe pā 'ese se filo' ne 'ou puk ne faksor'ākit la garue ma se filo' ne 'ou pukut ne la nā 'e 'ou email ta.
- Fā' tape' ma 'ou asa ma 'ou nampa ne telefon ta se ou puk ta (email).
- Nā 'ou rogrog fak garue, CV heta 'e PDF.
- A'es'ao'āk 'ou as ta se filename ne 'ou CV ta la iris la 'inea ne CV ta mou se 'āe.

Te'is kelkeleag ne salat ne 'āe la fā' 'ou puk ta:

Se: HR@anywhere.co.nz
'Amnāk ta: Puk 'on Aleki Vaiola se Wubsay Restaurant Manager

Se _____ (as 'on famōr ta)

Re: Wubsay Restaurant Manager position

Gou puer garue se rī 'āteaga 'e laloag ne fāu saghul ma liām ne ofiof, ma pō sin ta 'inea ma pot fak garue ti'ut 'e maj te'is 'e laloag ne fāu his ne ofiof. 'E pukut ne fā'iof ma te'is nā ag'eseaf (cover letter) ma tape' ma se rogrog fak garue (CV) gou la kel'āk ne pō 'e tese tā gou ta noj la pō 'e fuāg te'is (Manager) la muā'āk garue 'e <as ne kampanē ta> ma gou la a'es'oa'āk tapen 'otou talene, 'inea ma pot fak garue la garue se 'āe.

Figalelei ma te'is nā ag'eseaf ma 'otou puk te'is 'otou CV heta ma cover letter se garuet ne pān sio 'e Seek 'e rān ruaghul (20) ne Mē 2020.

Gou noh tār 'e 'ofa la a'fāi hoi'ākim 'e 'āea.

Fāiākse'ea
Aleki Vaiola
Telefona 033 333 333
alekiv@gmail.com

'Amnāki: Far'āk ma teak (download) sui'āk 'atakoa ne garue ta (JD)

Āf'āk se ta utut la hāiasoag se 'āe 'e av ne 'āe la osia 'ou puk ne faksor'ākit la garue.

'Amnāki: Ka nōnō ka 'āe kat 'es ra ta computer ne internet access

La' se 'ou ut ne mou se 'ou pure'ag ta (community centre) ma sākior ma nā 'ou puk ne pā garue.

'Amnāk ne la hāiasoag la kamatan ta 'ou rogrog ne 'ou māūr fak garue (profile) ne la ao garue

'E av ne 'āe la fū'āk 'ou rogrog ne garue (profile) 'e online ma tē pumuet la 'āe se mao'āk la fū'āk rogrog la fak se rērē ne 'ou CV heta.

'Āe la pō la fū'āk 'ou rogrogo (profile) 'e career hub ne kampanē ta, ne Work and Income's website, ne 'ou website ta ne LinkedIn. Te' ne Kampanē ma ut garueag ne ao famōr la garue se ta kampanē hoi'ākit gat ke av 'io se te' ne profiles 'i la ao famōr garue fo'ou.

La hāiatāuag ma famōr miliōn tarāu liām ma hākeaghul (540 million) ma 'oris profile 'e LinkedIn – iā utut 'e social media network ne rak'āk se te' ne pesnese, famōr garue la hāisok'ākiāg 'āe se irisa la 'inea 'ou rogrog ne 'ou māūr fak garue.

LinkedIn iā garue fak se 'ou online CV heta ma Facebook page heta.

'Āe la nā la 'ou 'online profile tāe la garue se 'āea:

- Fā' te' ne 'ou garue lelei ma 'inea 'es'ao 'atakoa se rēr pāu ne 'ou profile heta.
- Af'āk ma fā' te' ne 'ou garue tūtū 'atakoa ne 'āe a'sok vāh, ut rakoag ne 'āe pō faki'oga e ma 'inea ma pot 'atakoa ne la rē 'ou profile heta la keleag lelei.
- Nā tape' ma 'ou nampa ne telefon ta ma utut ne 'āe noho e.
- A'es'ao'āk ta māi het ne kel'ākim 'ou filo'u ma mafa, ka ne keleag lelei, ka ma'ma' ka akmam'oi tape' ma.
- 'A'es'ao'āk te' ne fāeag ne 'es ne'ne' 'e 'ou 'inea ma poto la maf'ākia 'āea.
- Hat hoi'āk se profile ta la 'io ne fāega jipear noj ne 'igkā'.
- A'es'ao'āk ta email het ne la hāila'oag ma email ne ut garueaga fak se maia.johnson@website.com.
- Ka nōnō ka 'āe kop fup'āk ta asat se 'ou email ta ma a'es'ao'āk ta asat la fak se ut garueaga.
- Gat ke av a'fo'ou'āk 'ou profile heta 'e te' ne ava.
- Noh hāisok'ākiāg ma famōr tūtū – 'ih iris la 'oaf se 'ou profile heta ne rak'āk se famori.

Ao hoi'āk se muā:

'Ou rogrog fak garue 'on la no' 'e te' ta le' hoi'ākit 'e LinkedIn

careers.govt.nz/articles/how-to-stand-out-on-linkedin

Te' ne tē ne kop la 'es 'e 'ou CV ta

Rē 'ou CV heta la rak'ākiġet, a'ne'ne'ākiġet ma rogrog keleag leleit ka luket ne famori la 'oaf la hat 'e 'ou māūr fak garue.

1

'Äe kat seminte kammat fā' tē ra

- Rē a'hāe sin ma rēfiāk'āk te' ne 'ou pot ma 'inea fakgarue ne la hāitāuāg ma garuet ne pān sio. Se mao'āk te' ne garue ne 'äe a'sok 'e taf ta. Nā ta aier'ākiġet nōnō ka la pō.
- Sākiör se kāinag CV tūtū; ma se a'hāe fo'ou hūn se fū'ākiāg ne 'amnāki 'e laloag ne CV ta; ma te' ne kāinag fāeag pup ne la hāiasoag la rak'ākiā 'äe se taf ta.

2

Äs'āk la rē a'hāe se räe tē 'on kampanēt ne pā 'es famör la garue

'Äe ma seken he saghul (10secs) 'es ta la hasa iris la sok'ākiā 'oris la hat ne 'ou CV ta se muā. 'Ou CV heta la ma 'on ne'ne'it nōnō ka 'äe la af'āk te' ne 'amnāk tūtū ne kampanē ta pā 'ese. Rē 'ou CV heta la luāg ma la kel'āk ma ke te' ne garue, 'inea ma pot 'atakoa ne 'äe rē vāh ma la hāila'oag ma garuet ne 'äe pā 'esea.

Te'is sāio' fol la 'äe ke la rē a'hāe sin:

- 'On Tā (1). **'E avat ne ta le'et la hat mij se 'otou CV ta, te ka iris la 'ea ne "CV te'is keleag lelei"?**
Kampanē kop la hat ma hil ne CV tes täe la 'ut'āk la hele' 'e famör ruāg ne folu. Iris la 'oaf se pukut ne lelei ka taf fā' ta, ma af'āk a'lelei pāu CV heta 'e tēet ne roa, ma kat fā' a'lelei ra.
- 'On Rua (2). **'E avat ne iris la hat 'atakoa 'e 'ou CV ta, te ka iris la 'ea "Famör te'is ma'on 'inea ma pot ne 'is pā 'es"?**
Kampanē aoa ke famorit ne 'es 'e te' ne tē 'atakoa 'e garuet ne iris pān sio. Jen ma agtāu'āk 'ou CV heta la no'āk te' ne 'amnāk ne garue ta pā 'ese.
- 'On Folu (3). **'E avat ne iris la hilia CV ne la sok'ākiōf se muā, te ka iris la 'ea "Famör te'is 'is kop la hāipōag ma"?**
Kampanē la a'hāe ke se kāinag gargarue tapene täe 'äe pō la ho'am se 'oris ut garueaga. Kel'āk se famori ne sei 'äea ma tes täe 'äe pō la rē.

3

Sāio' se ta lelea' hoi'ākit la 'io se 'ou CV

Iā tē leleit la 'äe la ho'am ta le' hoi'ākit la 'io se 'ou CV ta ne lelei ne 'igka', fā' a'lelei ma kat 'es jipear sirsirit se fāega, ne fū'āk ne fāega sir tape' ma.

Hat se 'otomis CV Builder tool:

careers.govt.nz/tools/cv-builder

Hil a'lelei famör ne la nā aier'ąkiąg 'e reko 'äea

Te' ne ut garueaga 'amou far se 'äe la nā ta famör ruą la nā 'oris aier'ąkiget 'e reko 'äea – famori la pō la he' la a'fumu'ąk tē ne fā' se 'ou CV ta; ma 'inean ne 'äe la ąf la garue 'e 'oris kampanē ta.

Hil famör ne la pō la fäeag'ąk a'leleia 'äea, ma pō la fäeag'ąkia 'ou garue ta, ma 'ou gargarue, ma vavhiąn la he' se irisa. 'Äe kop la far'ąk mumuą se irisa.

Hil tē pumuet:

'Ou famör puer garue (manager), le'et ne muą'ąkia kąugarueag ta (team leader), ne poas ti' pąu ta (CEO)

Hil tē leleit:

Famorit ne puer se ta garue ti'ut (project manager), iris ne hąkįinagag ma kampanē ta (client), ne le'et ne puer se 'äea

Hil tē hoi'ąkit:

Famorit ne puer se tım mane'ag ta (coach), famorit ne puer se kąutąuna'iga (community leader), ne ta le' rē rakot (course tutor)

Fā' ne jen ta CV het

'Amnāki

Af'āk 'ou as ta ma 'ou nampa ne telefon ta se rer pāu heta. ('Āe kat a'noa ra la nā se rere 'e te' ne rāu ne pepa.)

- Fā' te' ne nampa ne rāu ne pepa se fān ne rāu ne pepa ta.
- Rē la te' ne filo' ne väega la no' a'lelei ka la fā' 'e maf ne puk hititi'. A'es'ao'āk maf ne puk titi', pān tafat, ma utut ne kat 'es ra ta fāegat fā' la a'sokoa 'amnāk te'is.

'Amnāk ne väeag te'is la po'ia maf 'on le'et ne la hatia. Ka nōnō ka kat pō 'e ra, ma iris kal hat ra se muā.

- A'es'ao'āk fāeag 'eseat la sui'ākia te' ne 'inea ma pot ne pān sio se garue te'is.
- Tē te'is fā' la kel'ākia rērē ne 'amnāk te'is ka 'eagke'ea tē pāu ta te'. 'Āe kop la fā' la sir 'e tā het, fak se 'inea te' ne kqinag hqifāegag 'atakoa (communication), 'inea la rē fiāk'āk te ne tē noanoa, pō la hqifāegag ma famör ne a'es'ao'āk tē ne kampanē ta tōg'āki ma pō la garue ag'esea.

'Amnāk ne väeag te'is la nā ta aier'āki get ne 'āe a'sok vāh kqinag garue te'is.

- 'Āe pā 'es la ut garueag ta la a'hāe "Famör te' la pō la re'ia garue ta ma gou pā 'es la iā la rē".
- A'sok te' ne garue pumua. Af'āk te' ne tē ne 'āe hqiasoag se kampanē ta la 'ut se mua.
- Ka nōnō ka 'ou rogrog fak garue roa'ia, ma hāe'āk ma ke te' ne garue ne 'āe kotā a'vāh sin.

CV fū'āk a'vāhit ma fāeag fā' la pō la tūpir

Aleki Vaiola

1234 Chelsea Road, Lower Hutt, 5010

Email: alekiv@hmail.com

Nampa ta: 033 333 333

LinkedIn: linkedin.com/in/alekiv3333

Te' ne tē 'āe majau sin

Muā'āk tē

- Fāu saghul ma liām puer garue ma muā'āk tē ma 'io se garue 'on kqugarueag ta 'e ut funuāg tēla'ā ta
- Majau la rē fiāk'ākia te' ne tē noanoa la a'leleia ma ös a'potsusun ne te' ne tē ne la a'ökök garue
- 'Ou pō la hqifāeag mij ma famori ma kel'āk ne 'āe pō la hqikqinagag ma te' ne kqinag famori

Rogrog fak garue

Restaurant Manager

2015 – 2020

Cafe LaFairy, Wellington

- Matā' se kqugarueaga, rak'āk garue se irisa, ma ao famör ruaghul (20) se ut funuāg tē ta ma garuet se laloag ne ut 'āteag ta
- 'Io se te' ne ut 'atakoa ne a'sokoa garue te'is la kat 'es tēet la rē ma hqifāeag ma te' ne famör ne kat 'oaf ra se ta tēet
- Fū'āk ne monē, matā' ma tōg te' ne tē ne ut 'āteag te' pā 'es ma a'es'ao'āk
- 'Ut'āk ne monē ne pō hele' 'e pasān ruaghul ma liām (25%) 'e laloag ne ta fāt
- Tuk ti' pāu famör ne rou ut garueag ta la hele' 'e pasān folaghul (30%) kamatama 'e 2017

Rogrog fak garue (sok'akiof)

Restaurant Manager
Freepav Cafe

2005 – 2015

- Muq'ak le' garue vql (8) 'e ut funuag tēla'ā ta ma tape' ma se iris ne garue 'e ut ne tore
- Matq' se fū'āk ne monē, ma tōg te' ne tē ne ut 'āteag te' pā 'es ma a'es'ao'āk, ma sal tes la a'es'ao'āk la famori la tōg 'oris tē 'e ut 'āteag ta
- Fū'āk ma kamata rak'āk garue se famōr garue la 'ut'ākia rērē ne ut 'āteag ma hele' la famori 'oris 'oaf se ut 'āteag ta la hāiatuag ma pasān sivaghul ma vql (98%) kamata 'e 2006-2015
- Rē ma fū'āk se te' ne kqinag sal ne la 'ut'ākia gargarue la furmariq la a'sok a'lelei garue ma hele' 'e pasān ruaghul ma liqm (25%)

Rogrog ne rako

NZ Diploma in Hospitality Management
Service IQ, Wellington

2010

Tēet ne 'ou huga vārvār sin

- Joni
- Jau poro

Famōr ne la nā aier'ākiga

Famōr ne la nā aier'ākiga la rak'āk nōnō ka pā 'es

Ne

Moana Ngata
Restaurant Owner
Cafe LaFairy, Wellington
Nampa ta: 044 444 4444
Email: mngata@hmail.com

Nish Ahuja
Cafe Owner
Freepav Cafe, Wellington
Nampa ta: 055 555 5555
Email: nisha@hmail.com

'Amnaki

Vāeagat ne mou se fū'āk ne rogrog ne garue:

- Fā' as ne fuag fakgarue ta 'e maf ne puk titi'u, ma kotā as ne kampanē ta ma te' ne garue ne 'āe rē 'e fān heta.
- Kamata 'e garuet ne kotā ma vāh se'.

Ka vāeag tes tā la mua – rogrog ne garue ne rogrog ne rako? Rē a'hāe ne vāeag tes tāe kotā sok se' ma hāila'oag ma garuet ne 'āe aoa.

Vāeag te'is 'āe kat a'noa a'es'ao'āk ra, ka nā la 'āe la pō la fāeag'ākia tē ne 'āe 'oaf la rē 'e av ne garue vqhi.

- 'Āe la pō la hāe'āk tē ne 'āe 'oaf la a'soko, tē ne 'āe fa' a'soko, nāag ne 'ou ava la garue se tōg se ta utut ne 'ou pure'ag ta.
- Fā' ma a'es'ao'āk hāitohiga la taf.

Ut garueaga hāiatuag la rak'āk se 'āea ne av hes tāe la iris la he' se 'ou famorit ne la nā aier'ākiga. Av ma'oi 'iris pā 'es la he' la hāifāegag ma irisa 'e avat ne iris hāiapoag vāh ma 'āe.

- Ka nōnō ka 'āe kat hāe'āk ra 'e 'ou CV heta, ma 'āe kop la nā se ut garueag ta nōnō ka iris pā 'es.
- 'Āe kop la hil a'lelei jau 'ou famōr ne la nā aier'ākiga 'e reko 'āea. Rak'āk se irisa kqinag garue tes tāe la' ma hāifāegag sin – te' ne tē ne iris la 'ea 'e reko 'āea kop la la'oag ag'esea ma garuet ne 'āe pā 'esea.

'Ou pukut ne la la'oag 'esea ma 'ou CV heta

Ka tes t ae la af'aki

Af'akiag ne v eagat ne mou se ' ea

F a', 'e h itohiag te'is:

- 'ou as 'atakoa ta
- utut ne ' e noho
- 'ou email ta
- te' ne nampa ne telefon ne la p o la he' se ' ea
- 'ou LinkedIn address ta.

T er an ne hu al ta

Af' ak ter anit ne ' e n a puk ta.

Af'akiag ne v eagat ne mou se kampan e ta

F a', 'e h itohiag te'is:

- as 'on fam r ta
- 'oris fu ag fakgarue
- as ne 'oris kampan e ta ma ut ne ofes ta f u.

Famorit ne puk ta la la' sin

F a' as 'on fam r ta n n  ka la p o. He' se ut garueag ta ma s aio'. Ka n n  ka kat r e 'e ra as ta, ma f a' "Se hiring manager".

H n ne puk ta

- F a' 'atakoa as ne fu ag fakgarue ta ma te' ne nampa ne n  sin h n se garue te'.
- F a' ne garue tes t ae ' e p a 'ese ma 'e utus t ae ' e r e ne af'aki 'e garue te'is.

Ka p o 'e tese ' e p a 'ese 'e garue te'is ma tes t ae ' e 'inea 'e reko kampan e te'is

- Kel' ak ne ' e riri af se garue te'is ma a'h e a'lelei p au garue te'is ma p o 'e tese t ae ' e 'oaf la garue se kampan e te'isi.
- Af' ak te' ne t e lelei ne kampan e ta r e, fak se t et ne famori 'ofa e 'e reko irisa, 'oris gargarue ma k ainag garue tes 'atama t e iris a'soko.
- Se mao' ak ne iris p a 'inea ne tes t ae ' e p o la r e se irisa ka 'eagke'ea tes t ae iris p o la r e se ' ea.

Kelkeleag ne h itohiga ne la af'aki

Aleki Vaiola
1234 Chelsea Road
Lower Hutt 5010
Email: alekiv@hmail.com
Nampa ta: 033 333 333
LinkedIn: linkedin.com/in/alekiv3333

R an ruaghul ma li am (25) ne M e 2020

Jane Smith
HR Manager
Wubsay Franchises
PO Box 1234
Wellington, 6011

Se Jane

Re: Wubsay Restaurant Manager

Gou te'is f a'iof 'otou puk te'is 'e reko fu ag fakgarue te'is Restaurant Manager 'e Wubsay Wellington City ne p an se' 'e Seek. Figalelei ma te'is n af 'otou CV heta la h iasoag se 'otou far t e te'is se garue te'.

T et ne Wubsay f u' ak ma aier' ak fak kampan e, ag nonojo, r e t e lelei ka lamlama, ma h i af'akiga se 'omus famori ne h aik ainagag ma kampan e ta t et ne gou 'oaf sin. Gou gat ke av n  'otou vahia la kel' ak ag lelei 'e av ne gou garue se famori, ma r e la fam r ne garue ma goua 'e 'otou k augarueag ta la garue 'e hu ag aiere ma fe'eni la ag a'lelei p au se te' ne fam r ne surum se ut ' teag ta.

Gou garue ma roa p̄au se k̄ainag garue te'is Restaurant Manager 'e ut 'āteag lamlam fak se Cafe LaFairy ma Freepav, 'e Wellington. 'E te' ne fūag 'i, gou mūa'āk k̄augarueag 'e ut funūag tē ma iris ne garue la ag a'lelei p̄au se famori 'e av 'āte. 'Otu mūa'āk tē ag'esea mat̄a' se hanhap ne monē, ma t̄og te' ne tē ne ut 'āteag te' p̄a 'ese ma a'es'ao'āk ma rak'āk garue se k̄augarueaga ma ao ne famōr la garue.

'E avat ne gou garue 'e Cafe LaFairy gou 'ut'āk fup ne kampanē ta ma hele' 'e pas̄an rūaghul ma līam (25%) tuk pas̄an folaghul (30%) se famōr ne rou kampanē ta.

Gou nā 'otou ava la gat ke av rak tē fo'ou ma 'ut'ākia garue se rere ma gou mou tape' ma se Restaurant Association of NZ ma Restaurant Manager Association. Gou 'oaf la gat ke av ao pot fo'ou ne soksok 'e 'on 'i hete' ne mou se hanhap ne 'otou garue ta ma la' se t̄aun̄a'i 'e te' ne gasav rūa 'i.

'Otu huga rirīaf p̄au 'e rēko garuet ne mou se Wubsay ma gou aier'āk ne gou pō la ho'am 'otou 'inea ma poto la h̄aiasoag se 'ou k̄augarueag ta.

Noa'ia 'e a'h̄ae'āk la s̄akiroa 'otou puk far tē te'is. Gou noh t̄ar 'e 'ofa la a'f̄ai hoi'ākim 'e 'āea.

F̄ai'ākse'ea
Aleki Vaiola

Ka tes t̄ae la af'āk

Ka tes t̄ae 'āe pō la ho'am se fuag hete'

- Rak'ākiof ne 'ou rogrog fakgarue h̄aila'oag tapen ma 'amn̄akit ne garue te p̄a 'ese.
- Sui'ākiof 'ou 'inea ma pot fakgarue ne 'āe pō v̄ah ne p̄a 'es 'e garue te'is.
- Te' ne 'inea ne 'ese ne pō la hōl'āk 'e garuet se garuet, t̄ēt ne 'ou huga mah sin, tē ne hō' ririfa ma tē ne 'ou huga k̄at p̄a rē.

A'v̄ahīag heta

- Nōnō ka 'āe far'āk ta 'ou garuet, 'ua'ua'āk se irisa 'e nā ne 'oris ava la s̄akior se 'ou puk ne faksor'āk garue ma 'ou rogrog fakgarue.
- Nōnō ka 'āe f̄a' ta pukut la far'āk ne ma 'on av taf het iris la pō la h̄ai'āegag h̄in se 'ou far tē te'is, rak'āk ne 'āe amn̄āk'āk la he' se irisa 'e telefon ta la a'sokoan h̄ai'āegaga.

A'v̄ahīag heta

- 'Ou a'v̄ahīag ne 'ou puk ta kop la f̄a' a'lelei p̄au; a'es'ao'āk ta f̄aeag fakgarue, ka se faksurmaria'ākia f̄aeag ne nā. F̄a' 'ou as mumue ta ma tui ta ma nā 'ou faki'oag ne 'ou as ta ma kat a'noa ra nōnō ka rē 'e online.

Kel se 'otomis r̄ērē ma f̄a ne puk ne faksor'āk ta (cover letter):

careers.govt.nz/job-hunting/cvs-and-cover-letters/templates

Te' kajinag tjunã' ne mou se av ne la hajpõag hün se ao garue

Nõnõ ka 'äe põ la tjunã' ma kampanë ta hün se ta garuet, iris a'häe vâh ne 'äe ma 'ou 'inea ma pot la põ la re'ia garue te'is. Te'is av het nã se 'äea la kel'âk ne 'äe la põ la garue ag'esea ma kajugarueag ta.

Tjunã' mafat se mafat

'E av ne la tjunã' mafat se mafat, iris pã kel se 'ou ruerue ma la 'inea ne 'äe la põ la garue se 'oris kampanë ta ne 'igkã'.

'E avat ne 'äe la rak'akia 'äe se iris ne la tjunã' ma 'äea:

- 'Io se 'irisa 'e av ne 'äe fäeag 'e tjunã' ta, ma majum se irisa ma a'es'ao'âk 'ou as mumue ta ma 'ou as fakmür ta.
- Se saunoa'akia 'ou ruerue ne 'ou foro 'e 'av ne tjunã' ta la soko – tēet ne 'äe 'ea kop la kel'âk 'e ou ruerue. Fak se, nõnõ ka 'äe 'ea ne 'äe säe se ta a'häe fo'ou ka 'äe lul se 'ou si'u ma hehe'âk sio lahapat se lahapat ma la noanoa la iris la aier'âk.

'Ou haj'haj'u iã tē pumuet – Se mao'âk la haj'âk ta haj'ut ne la hajatquag ma garuet ne 'äe pã 'ese.

Tjunã' 'e sal fo'ou tē 'e on 'i hete' – video

Tē pumuet ne 'äe ke la noh a'häe'âk 'e 'ou tjunã' ta (video) se te' ne tē ne 'äe rē la a'ökök 'ou tjunã' ta la põ la a'noanoa 'ou la põ tē garue te'is.

- 'Äe kop la matã' la kat 'es tēet la a'ökök 'e hanhap fak se mer ta (technical) – 'inea ne program tes täe la a'es'ao'akia, ma 'ou internet ta lelei ma matã' la haj' ta (battery) 'e 'ou computer la hoi paj'u ma sok'âk tape' ma se mer ta.
- Kelkelega tē ti'ut. Tē sikiãg maj' heta kat 'oaf ra se pãn kel ta, fis ta ne tēet ne keleag popot, ma se haj'âk te'i, pãn jarav fak li'u tä pãn leleit se haj' la haj'âk.
- Hil ta maj' het se 'ou faj'u la kat 'es tē ma'oit soksok – kat 'es ra ta tirot ne maj' püluf'âk – ma teak te' ne tē'i 'e 'ou rum ta, tape' ma se manmanu, lä'riri ma famör ne noh ag'esea ma 'äea!

Rue'âk fakgarue

Ut garueag 'e 'on rerege pã 'es la 'äe la a'sok ta rue'âk luket ka foh'âk sio ta av het ne 'äe kop la a'vâh, fak se rē fika ne fã' tē.

- Ao ta rue'âk tape'it 'e online la äs'âk.
- Rak'âk se le'et ne re'ia rue'âk te'is nõnõ ka 'äe ma 'ou 'af'afat ne la a'ökök 'ou la a'vâh ne rue'âk foh av te'.
- Hat a'lelei paj'u se te' ne tē ne pã 'ese. Ös te' ne tē ne 'äe la rē 'e laloag ne av hete'.
- Sãio' nõnõ ka kat taf ra se ta tēet.
- 'E av ne 'äe vahi 'io hoi'âk se te' ne tē ne 'äe fã' sio.

A'potsusun se t̄aun̄a' ta

Ösös 'äe ma īa la 'es'ao ti' p̄au se av ne 'äe la t̄aun̄a'i ma av ne 'äe la f̄äeag'akia 'äea.

A'es'ao'äk te' ne 'amn̄äk ne f̄a' sio la p̄o la 'äe la potsusun se 'ou t̄aun̄a' ta.

1 S̄akior ne tes 'atama t̄äe 'äe p̄o la 'inea 'e kampan̄e ta ne ut garueag ta

Ka p̄o 'e t̄ese?

- N̄on̄o ka 'äe 'inea toton tes ta kampan̄e ta r̄e, 'äe la 'inea ma kal fea ra 'e la togia 'oris s̄ai'o.
- F̄amorit ne la a'sokoa t̄aun̄a' ta la 'oaf n̄on̄o ka 'äe kel'äk ne 'äe 'inea ne garue tes t̄äe iris r̄e.
- 'Ou la 'inea ne tekäe te'is la h̄ajiasoag se 'äe la 'inean ne 'amn̄äk ma mūa'akiāg fakgarue ne kampan̄e ta h̄aila'oag ma 'ou a'h̄äe ma mūa'akiāg fakgarue.
- Ma la p̄o la r̄e a'h̄äe se s̄ai'o' ne 'äe p̄a s̄ai'o' se ut garueag ta.

Ka la r̄e tapen?

- S̄akior se website ne kampan̄e ta n̄on̄o ka iris 'es 'e.
- F̄a' ta t̄e he his ne 'äe p̄a 'inea 'e ut garueag te' fak se 'oris t̄ög ne famori.
- A'h̄äe'äk famör ne 'äe h̄ai'ineag ma 'e 'on 'i hete'. Te ka 'äe 'inea ta f̄amorit ne garue 'e 'on 'i hete' 'e ut garueag te'is ne gargarue 'e ut te'is?
- N̄on̄o ka 'äe 'inea ta le'et ne garue 'e ta ut garueag tape'i, ma h̄ai'f̄äeag ma īa ne tes t̄äe iris r̄e.

2 Hat hoi'äk se t̄e ne p̄a 'es 'e garue ta, 'ou CV heta ma pukut ne la la'oag ag'esea ma CV heta, äs'äk r̄er̄e ne la t̄ög s̄ai'o' ma ösös 'äea

Ka p̄o 'e t̄ese?

- A'es'ao'äk t̄e ne f̄a' ma p̄an sio 'e reko garue ta ma r̄e a'h̄äe ne k̄ajinag s̄ai'o' tapen t̄äe iris la s̄ai'o' se 'äea.
- Hil te' ne 'inea lelei ne 'äe p̄a rak'äk 'e avat ne t̄aun̄a' ne la t̄ög s̄ai'o' ta la soko ma a'taf p̄au ne te' ne 'ou 'inea ma pot fakgarue la garue'äk tapen se fūag ne garue te'is.
- 'E v̄ahīag ne t̄aun̄a' ta iris la p̄o la s̄ai'o' se 'äea ne 'äe ma 'ou s̄ai'o' se irisa.

Ka la r̄e tapen?

- R̄e fak se 'äe ta kampan̄e ta. Ma k̄ajinag s̄ai'o' tes t̄äe la 'äe la s̄ai'o'? 'Äe la p̄o la a'es'ao'äk te' ne k̄ajinag s̄ai'o' ne f̄a' sio 'e laloag ne puk hete' ma tape' ma se careers.govt.nz la h̄ajiasoag se 'äea.
- R̄e a'h̄äe ma f̄a' te' ne t̄ög ne s̄ai'o' ne la h̄ajiasoag se 'äe la a'h̄äe'äk te' ne resön lelei 'atakoa.
- Äs'äk la t̄ög te' ne s̄ai'o' 'i ma ta le' hoi'akit la p̄o la h̄ajiasoag se 'äea. Ne record 'ou t̄ög ne s̄ai'o' la p̄o la 'äe a'f̄ai hoi'äk sin. Hat hoi'äk se 'ou t̄ög ne s̄ai'o' la 'inean ne taf ka vavhīan la a'f̄ai se, ma 'ou lio a'f̄aiag lelei ka h̄ö' furmarīa. 'E av ne 'is fea ne ararūa 'is p̄o la f̄äeag purir.
- F̄a' te ne s̄ai'o' ne 'äe pa s̄ai'o' h̄un se garuet se ut garueag te'is.

A'potsusun se tʰuná' ta (sok'akiof)

3

Ös ne tes tæe la hʰá'aki ma 'æe la la' tapen se tʰuná' te'is

Ka pō 'e tесе?

- Ka nōnō ka 'æe fep se tʰuná', ma 'æe la kel'ák ta maʃ se leleit se kampanē ta.
- Nōnō ka 'æe fep ma kop la 'of av ne tʰuná' te' ma la pō la kal hō' lelei ra se 'æea.

Ka la rē tapen?

- Hil ta 'ou hʰut ne keleag lelei, ka ma'ma', ma hiʰ la mamarár se tʰuná' ta.
- Sʰio' ne 'ou tʰuná' te'is la a'sok 'e utut 'e tei ma 'inea ne 'æe la la' tapen se utut tē tʰuná' te'is.
- Ka nōnō ka 'æe kop la hōt 'e pas ta ne 'ahai la' uaf ta, ma se mao'ák la hat se av heta. La' mij nōnō ke ka ta tēet soka hūn se sal 'i fep ka 'æe ma av rʰurʰut tōr ka tʰuná' te'is kat seminte kamát rē ra.
- Nōnō ka la pō, a'sok ta á's'ák tē mea'me'at la kā se terʰnit ne tʰuná' ta la soko la pō la 'æe la 'inea ne utus tæe la re'ia tʰuná' ta ma 'on roa ne la la'ot se ut ta.

4

Rē 'æe la 'inea la'la' ne tʰuná' ta

Ka pō 'e tесе?

- 'E tʰuná' 'on rerege iris pā 'es la 'æe la pæe ta rue'akit, fū la fæeag'akia tēet ne 'æe ös sin, fæeag ag'esea ma ta famör hoi'ák ne la ma 'on tē hoi'ák iris pā 'es la a'soko.
- Tē hoi'akit 'æe kop la 'inea ne 'æe la tʰuná' ma le' 'eseat ne iris ma'oi.

Ka la rē tapen?

- Ka nōnō ka iris kat seminte rak'ák ra ne tʰuná' tē la sok tapen, he' se kampanē ta ma sʰio' ne tes 'atama la sok 'e av ne tʰuná' ta.
- Ka nōnō ka 'æe la tʰuná' ma famör ma'oi, ma á's'ák la fæeag se iris 'atakoa. Tög sʰio' 'on le'et ne sʰi'om, ka se mao'akia iris ne tore.

Təuná' ta

Noa'ia, ma 'äe ma 'ou təuná'it! Te'is 'amnák he his ne la həiasoag se 'äea.

- A'fai a'lelei se te' ne səio' atakoa ma rē te' ne səio' 'i la 'ou av het la kel'ák se irisa 'ou 'inea ma poto ne la 'es'ao se garue te'is.
- Foh mea'me'at se av ne fäega la sir 'e seken he folaghul (30secs) ma se sir 'e menet he ruq (2mins). Rē 'ou tög ne səio' la luq ka hele' pəu 'e togit ne iris pā 'ese.
- Nōnō ka kat taf 'e ra se səio' ta ma a'totoak 'ou huga. 'Äe la pō la 'ea, " 'I, səio' lelei ta'a – semit la gou rē a'häe se səio' he ta'a." Nōnō ka 'äe kat 'inea 'e ra səio' ta ma 'äe pō la 'ea, "Figalelei ka 'äe la pō la 'ea hoi'akim?"
- Te'is fohot 40-60 ne mou se av ne təuná' te'is: le'et ne rē'ia təuná' ta la fäeag la həiatəuag ma pasán he həkeaghul (40%) ka 'äe la fäeag la hele' 'e pasán he onaghul (60%) 'e laloag ne təuná' ta.

Səio' 'e kamatag ne təuná' ta ma 'on la tög tapen ne səio'

Ma 'on səio't 'e kamatag ne təuná' ta fak se səio' af'ák sio.

'On Tā (1). Ka tes ta ho'am 'äe 'e 'i?	Səio' te'is nā ta 'ou av het la kel'ák 'ou poto ma 'inea 'e reko tes täe garue te'is pā 'ese. A'es'ao'ák tekäe he his 'i 'e 'ou tög ne səio' ta:
'On Rua (2). Ka pō 'e tes täe 'äe 'oaf se garue te'is?	<ul style="list-style-type: none"> • tes täe 'ou räe tē 'e reko garue te'is • tes täe 'äe 'io ka garue te' pā 'ese • tēet 'e 'äe 'inea 'äe pō la rē a'lelei pəu 'e garue te'is • te'is amnák he fol.
'On Folu (3). Ka tes täe 'äe pō la ho'am se garue te'is?	
'On Häke (4). Tes tä 'e ou 'inea fak garue täe həila'oag ma garue te'is?	
'On Lima (5). Fäeag'akim 'äea.	<ul style="list-style-type: none"> • A'häe'ák ne tes ta kampanē ta pā 'es la 'inea 'e äea, ma 'ou 'amnaki 'e hün se fuq fak garue te'is. Fäeag'ák te' ne tē ne 'äe pō la a'sok a'lelei ma a'tatəu'ák se garue te'is.
'On Ono (6). Ka tes ta 'ou 'amnaki?	

'E vəhiq ne təuná' te'is

Ös te' ne səio' ne 'äe pā 'es la kampanē ta la tög. La pō la tög 'e laloag ne təuná' ta. Ma 'äe la pō la 'ea, "Gou ma 'otou səio' ka aier'ák 'qus tög vāh 'e laloag ne 'os təuná' ta."

- A'fūmou'ák hoi'ák 'ou 'ofat ma pā 'eset 'e garue ta.
- Səio' ne tes ta la sok 'e vəhiq ne təuná' ta.
- A'häe la fā' ta fäeag ne 'ua'ua'akit se iris ne həipōag ma 'äe 'e təuná' ta.
- Se ma'ák la nā as ne 'ou famör ne kampanē ta la he' la aier'ák 'ou rogrog ne mou se 'ou garue ma te' ne tē ne 'äe 'ea se irisa.

Kəinag rēre ne təuná'i

Te' ne kəinag rēre ne təuná' hün se tög səio' ne garue ma te' ne səio' la tū'ák mea'mea'.

- **Ag ne pō ma kel'aki:** 'e av ne ta tēet sok 'e garue tes ta 'äe rē.
- **Agat ne 'äe noh'ák 'e 'ou huga:** 'io a'ti' se 'ou aga ne mah se 'ou huga, huq pā 'es la rē tē lelei ma rak'ák te' ne tē ne 'äe pō la a'sok a'lelei ma tē ne 'äe kat pō a'sok a'lelei ra.

Tauna'it se 'ou ag ne pō ma kel'āk – a'es'ao'āk STAR

STAR iā salat ne la a'es'ao'āk ka'inag sa'io' ne la sa'kiroa 'ou ruerue fak garue.

Te' ne sa'io' 'i la 'io hō' se 'ou garue ne 'āe rē vāh 'e av ta. Ut garueaga a'es'ao'āk ka'inag sal 'i la sa'kiroa 'ou 'inea ma 'ou ruerue ma 'ou aga 'e av ne iris la taunā' ma 'āea. Fak se:

“Fāeag'ākim 'e av het ne ta famorit ne 'āte 'e 'ou 'ut garueag ta fek se 'on tēla'ā ta ne kat lelei ra. 'Āe rē tapen la hō' ta furmariet se famōr te'is? Ka tes ta sok 'e 'on a'ofiga?”

S

Tēet ne soko (Situation)

Fāeag'āk tēet ne soko

Gou ma famorit fek 'e rēko 'on tēla'ā ta kat fun ra la fak se tēet ne iā pā 'ese ka roa'ia 'on la ho'am se ia. Iris fek'ia 'e pō 'e 'on 'i hete' iris tae la fep'ia se ta taunā' hoi'ākit.

T

Tēet ne 'āe rē (Task)

Sui'āk ne tes tae 'āe kop la rē la a'vāhia ma a'lelei

'E rēko gou ta puer se garue ta (manager) ma tuk se gou la gou la fāeag se famōr ta la rē fiāk'ākia ne la a'lelei tapen.

A

Tēet ne gou a'soko (Action)

Sui'āk a'taf ne tē tes tae 'āe a'sok la a'lelei tekāe te'is

'On tā, gou a'fai a'lelei pāu se irisa ma sa'io' te' ne tē ne la pō la a'tafan tē ne soko ma gou kop la 'inea tē 'atakoa la se sir'āk ta tēet. Ma kotā gou faksor ma sa'io' se irisa ne iris ma av het la pō la fu' ma la rē hoi'āk 'oris tēla'ā ta ne iris pā 'es la hō'āk 'oris selene.

R

Tēet ne a'vāhia ha'ifāegag ta (Result)

Sui'āk tēet ne 'āe rē ma ha'ia'leleigen tē ne soko

“ 'On fūāga...”

“Ma tēet ne ...”

“La pō...”

“ 'On 'es'ao ta...”

“ 'Āmis pō ma...”

“ 'On lelei ta...”

Ma te'is famōr ne surum se ut 'āteag te'is 'e on a'ofiga iris 'oaf 'e rēko iris 'inea 'āmis a'fai se irisa. Iris hoa' selenet ne hō'āk se irisa ma gou ha'ifāegag ma le'et ne garue ma ha'isarag'āk se garue ta. Iris rak'āk ne iris tae la hō' hoi'ākim se ut 'āteag ta ma iris rē ma fak ma sin.

A'es'ao'āk ne STAR se saio' ne mou se 'ou aga

A'es'ao'āk 'e 'amnāk te'is STAR, ma rak la togia saio' la hāiasoag la ososia 'āe se 'ou tūnā' ta.

- Sui'āk ta tēet ne sok vāh ne 'āe kop la jen 'ou rērē ne hāifāegaga se famorit ne 'āe kop la fāeag sin.
- Rak'ākim ta av het ne noanoa pāu se 'āea la hāifāegag ma ta le' hoi'akit 'e kaurueag ta. Ka 'āe la a'lelei tapen tē ne soko? Ka tes ta sok 'e 'on fakmuri?
- Ka kaurueag report ma proposal tes tae 'āe rē vāh? Ka tes ta 'āe rē la 'inea ne te' ne tē ne fā' sio a'vāh 'e av het ne fā' sio ma noj tape' ma?
- Sui'ākim ta av het tēet sok ne 'āe kat noh lelei ra, kokon ne tēet mah se 'ou a'hāe. Ka 'āe la a'lelei tapen tē ne soko?
- Fāeag'ākim av het ne 'āe hāiapoag ma av noanoat 'e hūn se ta hāiēaga.
- Fāeag'ākim av het ne 'āe kop la jen mij pāu 'e rēko tē ne soko.
- Rak'ākim ta av het ne 'āe a'sok ta tē leleit se ta famorit ne hāikaurueag ma kampanē ta.
- Sui'ākim ta av het ne ta le'et 'ea ta tē se leleit 'e 'āea. Tes ta 'āe re la a'lelei tekāe te'is? Ka tes ta sok 'e 'on fakmuri?
- Fāeag'ākim ta av het ne 'āe kop la vāe 'ou ava la pō la a'vāhia 'ou garue ta. Tes ta 'āe rē ne fū'āk se garue te'?
- Nā ta salat ne 'āe a'es'ao'āk la a'sokoa hāia'leleiga.
- Fāeag'ākim ta av het ne ta tēet sok ne āsās pāu 'ou mauri. 'Āe pō ma tār tapen āsās te'is? 'E sal tes tae 'āe tū'āk sio 'e ta le' hoi'akit 'e tē ne iris la a'soko?
- Fāeag'ākim ta av het ne 'āe kop la garue ag'esea ma ta kaurueagat?

Hat se: 'Āe la pō la a'sok tūnā' ta 'e pot fo'out 'e on 'i hete' – [online careers.govt.nz/articles/how-to-have-a-successful-remote-job-interview](https://careers.govt.nz/articles/how-to-have-a-successful-remote-job-interview)

Sajio' ne kat iof'āk ra se 'ou aga ma ruerue

Ka tes ta 'ou
ag lelei paut?

Fäeag 'e te' ne 'ou ag ne lelei paut se 'äe ne tatäu se garue te', ma sok'āk se garuet
ne 'äe pā 'ese.

Ka tes ta tēt 'e
'ou aga reag la
'af'af se 'äe?

Sajio' hete' pā 'es la 'inea toton ne 'äe ma 'ou 'ineat ne tes täe 'äe kop la jen.
Fäeag'āk ne tes täe 'äe rak 'e 'äea ma jen tes täe 'äe rē vāh.

Te' ne kəinag sal ne 'äe la pō la togia sajio' ta:

- " 'E av ta..."
- "Te'is tē ne gou 'inea 'e 'on 'i hete'..."
- "Gou rak ne ..."

A'sok ta tēt 'e
'äe 'esea he

'E laloag ne fəu liəm ne ofiof tes ta tē ti'ut ne 'äe pō ma a'soko?
'Äe a'sok tapen te' ne 'amnāk la la' lelei 'atakoa?

Ösös

Ka kəinag 'amnāk ne 'äe ös sin täe 'äe 'inea 'es'ao?

Ka nōnō ka 'äe ma 'ou garuet kop la a'vāh 'e ta av het ne fəi, ma 'äe ös tapen la
potsusun ka iətiət la a'vəhia garue ta?

Ka sal tes täe 'äe a'es'ao'āk la fū'ākia ne osia ma matə' se 'ou av het ne 'äe noj la
a'sok 'ou garue?

Tēt ne 'äe pā
'es la pō

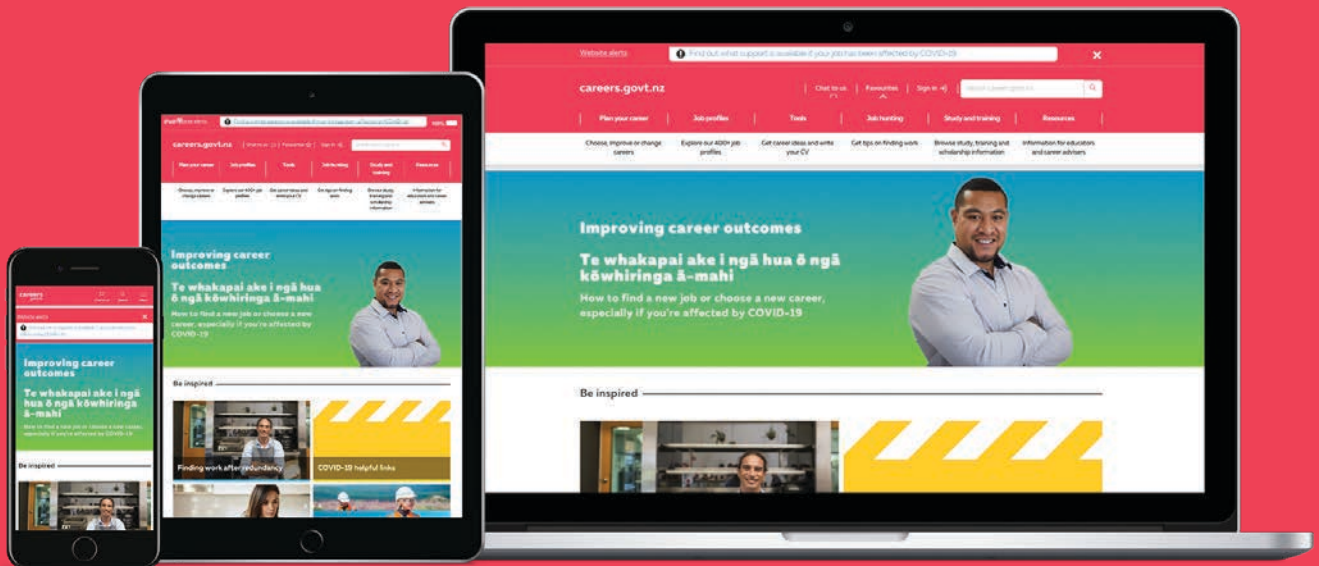
'E laloag ne fəu liəm ne 'ut'utum tes täe 'äe pā 'es la a'sok?

Sajio' ne 'äe pō la sajio' 'e vəhiag ne 'ou təunā' ta

- Ka tes ta la rē 'e av ne 'äe la kammat garue, həipōag ma rak'āk ne 'äe, rak'əkiag ne kampanē ta se 'äea ne rak'āk ne
garue se 'äe?
- Ka sei täe la puer se goua?
- Ka tes täe tē noanoa ti'ut gou la agtəu ma?
- Ka te ka kampanē ta la həiasoag nōnō ka gou a'häe la rak hoi'āk?
- La ma 'on ut hoi'əkkit 'e kampanē ta gou pō la garue la 'ut'ākia 'otou 'inea?

Ma 'on rogrog hoi'āk

Hat se website careers.govt.nz

'Amnāk ne la

Ao ta garue fo'out ma sākior se ta kāinag garue fo'ou

Rogrogo ma puer'āki

Rak la fā' 'ou puk ne faksor'ākit la garue ma fā' a'fo'ou 'ou CV heta

Rogrog mafhuhu

Ao te' ne resōn ne pō la a'es'ao'āk la 'ut'ākia garue ne rak garue hoi'āk

Faiākse'ea, 'e'on 'i hete' 'āe 'atakoa'āk vāh Pukut Se Famör Ne Ao Garue!

Noh a'fo'ou ma a'el'āk se 'āe 'e te' ne av ne 'āe fū'āk ta 'amnāk ne la hāiasoag se 'ou māūr fak garue. Alalum 'ou ao garuet!

He waka eke noa
'Is 'atakoa la tēag'esea

Tertiary Education Commission © 2020.
Copyright ne garue te'is 'oris laisin tæe af'åk sin se
Creative Commons Attribution 3.0 New Zealand.
'On fuaga, 'æe sa'i'åk ke la sik, fuap'åk ma
a'es'ao'åk te' ne 'amnâk 'i, ka 'æe kop la hün'åk
garue te'is se Tertiary Education Commission ma
taupir se te' foh ne laisin ne tore. La kel se sik ne
laisin te'is, hat ma sa'kior se [creativecommons.org/
licenses/by/3.0/nz/](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/nz/). Figalelei ka faki'oag ne Tertiary
Education Commission ne Matanitü ne Niu Sirāgi
la ha' la a'es'ao'åk la kao ta fohot ne mou se
Flags, Emblems, and Names Protection Act 1981
ne kao ta foh ne kat a'es'ao'åk nonoj ra 'e
Niu Sirāgi. 'Ou la a'es'ao'åk ne as ne Tertiary
Education Commission kop la fâ' 'atakoa as ta ma
'eagke'ea la sikia faki'oag ne Tertiary Education
Commission ma Matanitü ne Niu Sirāgi.

ISBN 978-0-9951420-7-7

TEC0178ROT

careers.govt.nz

**Tertiary Education
Commission**
Te Amorangi Mātauranga Matua

New Zealand Government